

VÅGA FRÅGA

En hermeneutisk studie om unga mäns upplevelser av att be om hjälp

Madelene Freij
Sara Berggren

Akademin för hälsa, vård och välfärd, HVV
Beteendevetenskapliga programmet
Sociologi med socialpsykologisk inriktning,
SOA135 Kandidatuppsats, 15hp, VT23

Handledare: Mohammadrafi Mahmoodian
Examinator: Dana Sofi

Sammanfattning

Denna studie undersöker unga mäns upplevelse av att be om hjälp i skolan. Syftet har varit att nå de unga mäns livsvärldar och på så vis få en förståelse för deras upplevelser. Därför har vi genomfört intervjuer med elva personer som är mellan 15-19 år. Studien har sin teoretiska utgångspunkt i den symboliska interaktionismen där vi tar fasta på begreppen *erfarenhet av motstånd som socialisationsprocess* samt *uppdelningen mellan Jag och Mig*. Vidare använder vi oss av teorin om socialt kapital där *begreppen sociala nätverk, tillit och ömsesidighet* används. Materialet tolkades utifrån en hermeneutisk ansats vilket utmynnade i tre genomgående teman i deltagarnas berättelser. Dessa var: *Fasaden om självständighet, Hantering av motstånd* och *Ambivalenta roller*. I materialet framkom att de unga männen ständigt anpassar sitt beteende, däribland hjälpsökande, på ett sätt som stämmer med dessa tre teman. De upprätthåller en omedveten fasad om självständighet, de hanterar motståndet av att inte förstå och de parerar flera motsägande roller. Därmed ledde tolkningen fram till den slutgiltiga tolkningen som vi kallar för *Anpassning*, vilket är den röda tråden genom de tidigare tolkningarna.

Nyckelord: hermeneutik, symbolisk interaktionism, socialt kapital, hjälpsökande beteende, skola, unga män.

Förord

Först och främst vill vi tacka alla som medverkat i studien. Utan era kloka tankar och resonemang är den här uppsatsen ingenting! Tack vara er har vi vidgat vår förståelse och uppnått nya insikter.

Avslutningsvis vill vi rikta ett stort tack till vår handledare Mohammadrafi. Dina goda råd och tillgänglighet har varit ovärderligt för oss.

Tack!

Madelene Freij och Sara Berggren

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	5
1.1 Syfte och frågeställning	5
1.2 Avgränsningar	6
2. Tidigare forskning	6
2.1 Hälsolitteracitet	6
2.2. Relationellt ledarskap i skolan	7
2.3 Normer i skolan	8
2.4 Maskulinitet	11
2.5 Sammanfattning av den tidigare forskningen	13
2.6 Studiens bidrag till forskningsfältet	14
3. Teoretisk och begreppsligt ramverk	14
3.1 Symbolisk interaktionism	14
3.1.2 Erfarenhet av motstånd som socialisationsprocess	15
3.1.3 Uppdelningen mellan Mig och Jag	16
3.2 Socialt kapital	17
3.2.1 Sociala nätverk	17
3.2.2 Tillit	18
3.2.3 Ömsesidighet	18
4. Metod	18
4.2 Hermeneutiska grundantaganden	19
4.3 Förförståelse och intentionalitet	19
4.4 Urval och datamaterial	20
4.5 Datainsamling	21
4.6 Presentation av intervjupersoner	22
4.7 Analysprocessen och den hermeneutiska spiralen	23
4.7.1 Inledande tolkning	24
4.7.2 Fördjupad tolkning	24
4.7.3 Huvudtolkning	24
4.8 Etiska ställningstaganden	25
4.9 Kvalitetskriterier	26
5. Resultat	26
5.1 Reflektion kring vår förförståelse	27
5.2 Inledande tolkning	27
5.3 Fördjupad tolkning	28

5.3.1 Fasaden om självständighet.....	28
5.3.3 Ambivalenta roller.....	35
5.4 Huvudtolkning	38
5.4.1 Anpassning.....	38
6. Diskussion	40
6.1 Sammanfattning av studien.....	40
6.2 Resultat i relation till syfte och frågeställning.....	40
6.3 Resultat i relation till tidigare forskning.....	41
6.3.1 Hälsolitteracitet.....	41
6.3.2 Relationellt ledarskap i skolan.....	41
6.3.3 Maskulinitet.....	42
6.4 Resultat i relation till teorierna	43
6.4.1 Den symboliska interaktionismen	43
6.4.2 Socialt kapital	44
6.5 Reflektion om metoden	46
6.6 Samhällsrelevans och förslag till fortsatt forskning	47
Referenser.....	48
Bilagor.....	51

1. Inledning och bakgrund

Skolmisslyckande är en stark riskfaktor för negativ framtidsutveckling som exempelvis självmordsbeteende, missbruk och kriminalitet. Mycket låga betyg är den största riskfaktorn för utvecklingen, mer skadligt än familjebakgrund och psykisk ohälsa. Omvänt är frånvaro av skolmisslyckanden den enda faktorn som preciserar goda utfall oavsett hur dessa utfall definieras. Att klara skolan är alltså den enskilt viktigaste faktorn för barns utveckling och framtid (Milard & Lindgren, 2017:125). Därför är det relevant för hela livsrytmen att studera händelser som utspelar sig i skolåldern. Det finns många aspekter som allmänt uppfattat särskiljer flickor eller andra grupper som mer utsatta, men vad gäller skolframgång är tvärtom pojkar en riskgrupp. Både för att pojkar verkar exponeras för fler och mer riskfaktorer än flickor genom hela livet. Därtill verkar pojkar vara känsligare för riskfaktorerna, medan flickor uppvisar högre resiliens (Socialstyrelsen, 2020:20). Dessutom är pojkars skolprestationer sämre än flickors (Sveriges Kommuner och Regioner, 2022). Den trenden har varit ihållande länge och kan betraktas som allmänt känd. Allt detta sammantaget gör att det innebär en riskfaktor att vara pojke. En förklaring till detta kopplat till skolan är de begränsande destruktiva maskulinitetsnormerna. Dessa spelar in i den generella uppfattningen om att pojkar och män ber om hjälp mycket mer sällan än flickor och kvinnor. Det framgår särskilt tydligt inom vården där mäns bristande förmåga att söka hjälp leder till negativa hälsokonsekvenser såsom högre självmordsfrekvens (Läkartidningen, 2019, 17 oktober). Inom den pedagogiska området talas det om pojkars föreställning att de föds med talang medan flickor i högre utsträckning anser att de kan öva sig till en färdighet. Även det talar för att förväntningar i skolan underbygger faktumet att pojkar ber om hjälp mer sällan.

Följande studie intresserar sig för pojkar, eller mer exakt unga män, och deras upplevelse av att be om hjälp i skolan. Det är utbrett inom både vård och skola att uppmuntra pojkar att be om hjälp oftare för att undvika negativa konsekvenser. För att veta hur sådana interventioner skulle kunna utformas, behövs först kunskap om hur de unga männen själva upplever hjälpsökande. Denna studie ämnar undersöka just detta.

1.1 Syfte och frågeställning

Det har visat sig att socialt stöd och stöttning från omgivningen är en framgångsfaktor för att främja hjälpsökande (Baker et al., 2022:5). Däremot hittas mycket lite forskning på hur unga män *upplever* hjälpsökande. Studiens syfte ämnar därför att undersöka unga mäns upplevelse av att be om hjälp. Finns det några hinder? Vilka strategier använder de för att hantera eventuella hinder? Spelar det sociala stödet stor roll eller finns det annat som inverkar positivt? Anser målgruppen själv att de behöver be om hjälp oftare än vad de gör i nuläget? För att möta den breda uppfattningen om att pojkar i ung skolålder bör stärkas i sin förmåga att söka hjälp behöver vi först veta hur äldre individer (i riskgrupp för ämnet) upplever hjälpsökande. Eventuella åtgärder mot klyftan i hjälpsökande kan bidra till att bryta trenden, rucka på gamla föreställningar samt tillhandahålla fler alternativa sätt att hantera skolan på. Därför är studien samhällsrelevant.

Studiens frågeställning är således:

Hur är unga mäns upplevelse av att be om hjälp i skolan?

1.2 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa frågeställningen till åldersspannet 15-19 år samt att benämna målgruppen som unga män. Vi har valt att använda oss av den avgränsningen eftersom det är troligt att normen angående hjälpsökande är särskilt snäv när pojkar befinner sig i puberteten som normalt påbörjas innan 14 års ålder (Vårdguiden 1177, 2022, 19 oktober). Därför är det särskilt intressant att få veta mer om upplevelsen av att be om hjälp när pojkar åtminstone har påbörjat puberteten. Således riktar sig denna studie till unga män i åldrarna 15-19 år. Den övre gränsen 19 år är satt utifrån att studenten inträffar omkring den åldern. På så sätt inkluderas även elever som går en 4-årig gymnasielinje samt de personer som har läst om ett skolår. Åldersspannet bedöms täcka tillräckligt stor variation på upplevelsen av att be om hjälp. Benämningen unga män anses mest lämplig för att inkludera dessa personer som enligt den allmänna uppfattningen är i gränslandet mellan pojke och man.

2. Tidigare forskning

Följande avsnitt syftar till att ge en översiktlig bild av tidigare forskning vars fynd bedöms som relevanta för studiens frågeställning. Kvalitativa studier om unga mäns upplevelse av hjälpsökande är mycket få. Däremot finns gott om kvantitativ forskning på hjälpsökande bland män, särskilt inom vården. Samtliga artiklar som har använts anses vara relevanta för en forskningsmässig bakgrund till fenomenet. Både vad gäller aspekter som är mycket liknande, respektive i utkanten av ämnet: unga mäns upplevelse av att be om hjälp i skolan. De forskningsartiklar som presenteras i följande avsnitt hittades via databaserna Sociological Abstracts, Google Scholar, Social Science Premium Collection, Swepub och Mälardalens universitets söktjänst Primo. Sökord som användes och som gav relevanta träffar var: health literacy, helpseeking, help behavior, trust, boys' poorer school performance, boys' opinions of helpseeking, strategies in school, masculinity och relationellt ledarskap. Totalt används tio artiklar där samtliga är vetenskapligt granskade. Efter bearbetning av artiklarnas innehåll valdes fyra teman: *hälsolitteracitet*, *relationellt ledarskap i skolan*, *normer i skolan och maskulinitet*. Efter att dessa presenteras i tur och ordning avslutas avsnittet med en sammanfattning av artiklarna samt en reflektion över föreliggande studies bidrag till forskningsfältet.

2.1 Hälsolitteracitet

Blom (2022) genomför en studie som syftar till att undersöka könsskillnader i Sverige gällande att söka vård för mentala problem med ett fokus på depression och ångesttillstånd. Enkätdata från två tvärsnitt- och en longitudinell studie användes vilket gav data från totalt 9937 vuxna i Sverige. Enkätsvaren från män och kvinnor jämfördes med varandra. Barriären till vårdsökande mättes genom självskattningar. Blom tar fasta på det grundläggande begreppet för sammanhanget, dvs hälsolitteracitet. Begreppet definieras som människors kunskap, motivation, kompetens, tillgång, förståelse, värdering och användning av hälsoinformation för att bedöma och ta vardagliga beslut om hälsofrågor. Detta i syfte att bibehålla eller förbättra livskvaliteten (Blom, 2022:9).

Resultatet visar att hälsolitteracitet hos män är mindre utbrett än hos kvinnor oavsett utbildningsnivå (27% i jämförelse mot 18%). Författaren understryker att hälsolitteracitet inte ska förstås som en individuell skicklighet utan som en reflektion av individens sociala kontext. Det handlar snarare om vad media och staten tillhandahåller i form av information och vårdgivare (alltså aktörer att söka hjälp hos). Vad gäller komponenten om individens attityd gentemot att både tillskriva sig själv sjukdom (eller liknande brist) samt användning av vård

speglar snarare samhällets normer. Hur kvinnor och män hanterar sin hälsa anses spegla normer om maskulinitet och femininitet vad gäller hjälpsökande och vård. Vidare framgår det av resultatet en genomgående könsskillnad där män i högre grad än kvinnor möter barriärer vad gäller vårdsökande. Barriärer återfinns på alla följande steg: 1: upplever inte behov av vård trots upplevda symtom. 2: söker ej vård trots upplevt behov av vård. 3: är inte tillfredsställda med den vård som har givits när den väl har efterfrågats. Män upplever alltså barriärer inför att söka vård i högre utsträckning än kvinnor. Män med endast gymnasieutbildning samt män med låg hälsolitteracitet verkar särskilt sårbara (Blom, 2022: 57). Studiens resultat visar att stigma var den fjärde största anledningen till att avstå från att söka vård för sina besvär (Blom, 2022:32). Det gällde oavsett kön.

Moss et al. (2022) studerar relationen mellan hälsolitteracitet och hjälpsökande beteende, ångest och välmående. Till följd av upptäckten av dalande hälsotillstånd hos universitetsstudenter i England genomfördes över 200 online-enkätundersökningar från studenter vid två olika universitet i England. Moss et al. (2022:1170) skriver om faktorer som kan förebygga ohälsa bland specifika grupper i samhället, men som kan antas vara generaliserbara för hela landets befolkning. En av dessa hälsopositiva komponenter är hälsolitteracitet. Den består av sju komponenter varav följande är extra intressant: 1: möjlighet att känna igen mentala (o)hälsotillstånd. 2: kunskap om att söka information om mentala (o)hälsotillstånd. 3: kunskap om professionella hjälpmöjligheter. 4: attityd inför att kännas vid ett o-hälsotillstånd samt att söka hjälp för det. Enkätsvaren bearbetades som följer: Studenternas mentala välbefinnande bedömdes enligt Warwick Edinburgh Mental Wellbeing Scale. Avsikten att söka informella (t.ex. vänner eller familj) och formella (t.ex. professionell) hjälp utvärderades med General Help Seeking Questionnaire (GHSQ). Den mentala hälsan utvärderades med Mental Health Literacy Skala (MHLS). Slutligen beräknades en poäng för upplevt lidande. Genom att översätta skalorna till poäng analyserades kopplingen mellan dessa aspekter i sin helhet och sina delar. Studiens resultat visar bland annat att hälsolitteracitet relaterar positivt till hjälpsökande beteende, positivt till välmående och negativt till stress i alla åldrar för båda könen (Moss et al., 2022:1177). Det utlästes av att ett högre totalpoäng för både välbefinnande och mental hälsa stämde överens med ett högre totalpoäng för hjälpsökande beteende. Vad gäller hjälpsökande visade resultatet att beteendet sjönk med stigande ålder (Moss et al., 2022:1176).

2.2. Relationellt ledarskap i skolan

Weeggelaars studie syftar till att undersöka värdet av autentiska relationer till lärare för unga män i gymnasiet som på något sätt gör motstånd (2019:63). Motstånd definieras som alla åtgärder eller reaktioner som används för att hantera maktstrukturer i skolan (2019:46). Dessa kan vara både fysiska och verbala. Oftast handlar det om att nonchalera uppgifter eller att inte närvara på hela eller delar av lektionerna. Åtta elever på Sherwood High School i USA som använde motståndshandlingar intervjuades enligt den hermeneutiska metoden. Vid tolkning av de transkriberade intervjuerna uppkom två spår. Det ena handlade om deltagarnas användning av motståndshandlingar relaterat till maskulinitetsnormer. Det andra spåret handlar om betydelsen av autentiska relationer mellan elever och lärare som kännetecknas av omsorgsrelationernas roll i motståndshandlingar. Autenticitet beskrivs i studien med begreppet autentisk omsorg som står för att skapa meningsfulla och personliga relationer (2019:18).

Resultatet visar att samtliga deltagare värderade autentiska relationer till sina lärare. De var mindre benägna att använda motståndshandlingar mot lärare som de upplevde gillade och brydde sig om dem (2019:132). Flera av intervjupersonerna säger att de ger upp sina ansträngningar i ämnen där de har lärare som de tror ogillar dem. Ett fynd som återkom i

samtliga intervjuer var att eleverna uttryckte en meningslöshet med skolan som de tillskrev frånvaro av nära relationer till lärarna (2019:100). Tvärtom ägnar de engagemang i ämnen vars lärare utstrålar att de bryr sig om eleven i fråga, varpå de också lyckas bättre med det ämnet samt utvecklar ett genuint intresse (2019:135). Elever som angav att lärarna var skickliga på att skapa och vårda positiva relationer med eleverna fungerade som vänner i flera avseenden. Eleverna använder termen vänskap för att beskriva sin relation till de lärare som de tyckte bra om. Dessa fynd om vikten av den autentiska relationen är särskilt viktiga för unga män eftersom de i större utsträckning än flickor gör motstånd i skolan. Den frekventa användningen av motstånd härleds till maskulinitetsnormen. Denna kan alltså förklara varför unga män sätter stort värde till autentiska relationer till sina lärare.

Hirsh och Segolssons (2020) studie handlar om 16-18 åriga elevers upplevelser och uppfattningar om lärare och undervisning och vad som kännetecknar en bra lärare. Studien bygger på 20 fokusgruppsintervjuer med totalt 102 elever. Studien är utförd i tio olika kommuner i Sverige (2020:39-40). Genom intervjuerna framkom de att eleverna uttryckte de relationella aspekterna som mest väsentliga för att vara en bra lärare vars undervisning ledde till kunskapsutveckling. Således ansåg eleverna att lärarnas kompetens inom ämnet inte var lika väsentligt. Hirsch & Segolsson identifierade 8 relationella aspekter som genomsyrade hela materialet (2020:41-42). Dessa aspekter var att eleverna upplevde att lärarna:

- Skapade trygga och förlåtande lärmiljöer.
- Skapade relationer byggda på ömsesidig respekt.
- Delade ansvaret för lärandet med eleverna.
- Anpassade undervisningen till klasser och individer.
- Kommunicerade att lärande är möjligt för alla.
- Visade passion för undervisning och lärande.
- Utformade lektioner som skapar motivation.
- Betonade kunskapens användarvärde framför formella krav.

Den aspekt som eleverna nämnde mest frekvent var att lärarna skapade trygga och förlåtande lärmiljöer genom att det fanns en tillitsfull, omsorgsfull och trygg relation mellan lärare och elever. De lärare som upplevdes som bäst för eleverna, skapade goda relationer med sina elever. Detta skedde både i och utanför klassrummet där läraren engagerade sig i eleven genom att ställa frågor och vara intresserad av eleven som person. Det kunde även handla om att småprata om sådant som inte hör till skolan. Det visade sig att detta förhållningssätt skapade en klassrumsmiljö som upplevdes som tryggt och bekvämt för eleven där det kändes okej att fråga om saker när man inte förstod (Hirsh & Segolsson, 2020: 42). Sammanfattningsvis visade det sig alltså att sådan undervisning som eleverna uppfattar leder till kunskapsutveckling, inkludering och välbefinnande till stor del präglades av relationella aspekter i stället för kunskapsaspekter.

2.3 Normer i skolan

Hodgetts (2008) gör en diskursanalys över hur förklaringen till pojkars sämre skolprestationer har framställts inom den australiensiska skolan. Materialet hämtas från utskrifterna ur en mycket stor utredning av skolsystemet år 2001. Utredningen har hämtat in data genom skriftliga inlägg från 201 separata parters, forum och inspektioner av 15 skolor samt offentliga

utfrågningar med bland annat lärare. Totalt fanns 231 skriftliga inlägg insamlade. Bakgrunden till studien är att flickors skolmisslyckande alltid har förklarats med orsaker inom flickorna själva som exempelvis låg självkänsla eller rädsla för framgång. Pojkars underprestationer har tvärtom förklarats som ett resultat av yttre hinder, som exempelvis otillräckliga utbildningsmetoder (Hodgetts, 2008:467). Syftet med studien är att vända uppmärksamheten tillbaka till konstruktionen av kön som en förklarande orsak till pojkars nedgång i prestation. Genom textanalyser hittas fyra könsmonster som reproducerar problemet. Nedan presenteras de tre mest relevanta.

1. Pojkars prestationer upplevs som ärliga. Flickor presterar bättre när uppföljning sker kontinuerligt medan pojkar presterar bättre vid oförberedda omedelbara tester. Av det utläses att pojkars prestation var uppriktig (Hodgetts, 2008:471).
2. Pojkars orientering mot meningsfullt lärande. I beskrivningarna framgår att pojkar hellre jobbar mot en tidsgräns och "får det gjort". De lämnar gärna in sina arbeten när de är läsbara. Flickor tar sig tid och arbetar igenom flera gånger tills det ser presentabelt ut. Av det utläses att pojkar orienteras mot det meningsfulla lärandet medan flickor slösade tid på saker som låg utanför det faktiska lärandet. Pojkar som lämnar in när utförandet är enligt anvisningarna men inte mer uppmärksammas som initiativtagande och självständiga i att avgöra när det är tillräckligt (Hodgetts, 2008:472).
3. Pojkars prestationer är kopplat till integritet. När pojkars prestation är lägre än flickors anses pojkarnas resultat ändå vara överlägsna. Att de gör fel tolkas som bevis på mognad till skillnad från flickor som kan ange exakta svar vilket uppfattas som uträknat kopierande för att nå framgång (Hodgetts, 2008:474).

Slutsatsen är att pojkars prestationer är naturaliserade. Prestationerna tolkas som bevis på större potential om bara utbildningsförhållandena är idealiska. I sin diskussion skriver Hodgetts (2008:476) att om könsskillnaderna reducerades skulle det begränsa hävstångseffekten av ansträngning: vilket incitament finns för pojkar att ändra sitt pedagogiska engagemang när den allmänna bilden är att vara pojke innebär att "lyckas utan att försöka"?

Jackson & Dempster (2009) sammanställer sina respektive utförda intervjuundersökningar i syfte att undersöka hur "cool maskulinitet" konstrueras genom ansträngningslösa prestationer. Den innefattar data från 78 intervjuer med pojkar i årskurs 9 respektive 28 semistrukturerade intervjuer med unga män i åldrarna 18-20 år på universitetet. Samtliga studerande i norra England. En del av resultatet av studien är som följer: för att ingå i den maskulina normen uppgav intervjupersonerna att det var nödvändigt att signalera att de inte ansträngde sig i skolan. Ansträngning kopplades till att inte vara cool ("ocoolt arbete") vilket fick negativa sociala konsekvenser, i vissa fall så grovt som mobbning. Samtliga intervjupersoner uppgav en vilja att ändå prestera bra för att ha goda chanser till karriär som vuxna. Därmed framkom en tudelad inställning som författarna kallade för balansen på medelvägen vilken handlar om att balansera akademiska och sociala krav i skolan. Detta var utbrett både på gymnasienivå och universitetsnivå (Jackson & Dempster, 2009:344). Det viktigaste för att upprätthålla diskursen om "ocoolt att arbeta" var den ansträngningslösa prestationen. Det sågs som idealet på såväl högstadie- som universitetsnivå. Intervjupersoner gav exempel om att påbörja en uppgift nära deadline, eller låna böcker direkt ur återlämningsfacket på biblioteket för att slippa leta efter böckerna själva. Konstruktionen om "maskulina sätt att arbeta på" framställs både som

särskiljande, men också som bättre än "kvinnliga sätt". Det konstruerar en föreställning om att männen presterar relativt enkelt, som ett resultat av deras smarthet eller naturliga talang (Jackson & Dempster, 2009:348). Bland intervjupersonerna var det vanligt att framställa sig själv som obrydd över akademiska prestationer inför andra pojkar och män, men enskilt gav de en annan bild. Men genom att framställa en likgiltig bild inför prestationerna, kunde självvärdet räddas vid eventuella misslyckanden genom att skylla på bristande ansträngning snarare än bristande förmåga (Jackson & Dempster, 2009:349).

Zimmermans avhandling är en etnografisk studie där syftet är att undersöka vilka normer som finns kring maskulinitet i två klasser i årskurs nio. Samt om dessa normer har en relation till pojkarnas syn på studier. Studien undersöker även om förmågan att studera genom skillnadsskapande könskodade normer (2018:19). Observationer och intervjuer genomfördes under tre månader på Ladusskolan i Sverige - en friskola för mellan- och högstadiet som präglas av mycket frihet och eget ansvar (2018:73). Studien genomfördes i två klasser i årskurs nio med 19 respektive 20 elever. Värt att nämna är att de flesta av eleverna aktivt har sökt sig till skolan. Skolan valdes ut för studien på grund av att pojkarna har bättre betyg jämfört med det nationella snittet (2018:72-73). Bakgrunden till studien är att forskning visar att de flesta pojkar presterar sämre än flickor i skolan. En av flera förklaringsfaktorer till pojkarnas sämre prestationer är att de har en högre uppfattning om sin "talang". Detta bidrar till att pojkarna tror att de inte behöver anstränga sig i skolan, vilket således leder till sämre betyg då pojkarna förlitar sig på talang i högre utsträckning än flickorna vilket leder till en "antipluggkultur" eller "icke-ansträngningskultur" bland pojkarna (2018:25-27). Dessa kulturer drabbar pojkar genom nedsättande kommentarer om de visar sig ambitiösa inom skolan vilket leder till att pojkarna i lägre utsträckning ber om hjälp (2018:32)

Zimmermans studie visar däremot att det i stället finns en "pluggkultur" på Ladusskolan, även bland killarna. Det innebär att det är accepterat att anstränga sig för att få bra betyg. På Ladusskolan var det personer som uppgav att de *inte ansträngde* sig som drabbades av sociala kostnader (2018:201). Zimmerman visar även att det finns en annan syn på vad maskulinitet innebär på skolan och att detta möjliggör att pojkarna accepteras av andra när de är ambitiösa i sin skolgång. Även på Ladusskolan som innehar en accepterad "pluggkultur" presterar dock pojkarna sämre än flickorna men bättre än genomsnittet för pojkarna i landet (2018:211). Författaren lyfter några anmärkningsvärda aspekter kring detta:

1. Pojkarna på Ladusskolan ger uttryck för att man behöver anstränga sig. På andra skolor med "antiplugg" eller en "icke-ansträngningskultur" har pojkarna varit mer inriktade på att man är född med talang.
2. Skillnaden mellan könen gällande prestation i skolan kan förklaras med att flickor från en tidigare ålder har andra sociala förväntningar på sig och på så vis lär sig att ta ansvar i tidig ålder.
3. De maskulina normerna lever kvar i en viss utsträckning även i en skola med "pluggkultur". Dessa normer bidrar till att pojkar blir ett störningsmoment för sig själva och andra genom att exempelvis prata, skämta och skratta högljutt på lektioner (2018:211).

2.4 Maskulinitet

Spector-Mersel & Gilbar (2021) utförde en studie i Israel år 2021. Nio före detta soldater från den israeliska armén, som befann sig i en pågående terapeutisk behandling för PTSD (här: krigsrelaterat posttraumatiskt stressyndrom), djupintervjuades. Intervjuerna handlade till hälften om männens barndom och till andra hälften om deras uppfattning av en förändring i maskuliniteten före och efter tjänstgöringen i armén. Bakgrunden till studien var ett uppmärksammande om en ny slags maskulinitet som hittades inom den terapeutiska diskursen: en "ny maskulinitet" som kännetecknades av känslighet, medkänsla, empati, egenvård och att söka hjälp (2021:863). Att vara man inom armén innebär att befinna sig i ett sammanhang som främjar den hegemoniska maskuliniteten. Denna kännetecknas av status, tuffhet, känslomässig kontroll och antifemininitet bland annat. Krig är således en optimal plats för att bevisa den hegemoniska maskuliniteten eftersom det sammanhanget kräver fysiska styrka, känslomässig kontroll och risktagande. Dock är det vanligt att en soldat förr eller senare utvecklar PTSD. Detta strider mot de hegemoniska förväntningarna eftersom syndromet innebär en känsla av maktlöshet och hopplöshet.

Studiens resultat delas upp i två teman där det första handlar om att soldaterna upplevde en förändrad känsla inför manlighet efter sin tid i armén. I sin analys fann Spector-Mersel & Gilbar (2021:870) att deltagarna uttryckte en förflyttning bort från den hegemoniska maskuliniteten som de kallar fighter-masculinity mot en mer terapeutisk maskulinitet. Förskjutningen av den första skapades på tre sätt.

1. Att hävda vad de inte längre var genom att kritisera den militära maskuliniteten och därmed ta avstånd från den. Vissa uttryckte sig hånfullt om den stereotypa våldsamma mannen. Det som förknippades med fighter-masculinity beskrevs som något barnsligt eller i avsaknad av självförtroende.
2. Att ifrågasätta sociokulturella kategoriseringar av maskulinitet genom att uttryckligen vägra att klassificeras eller att klassificera andra i termer av könskonventioner. Vissa ställde sig frågande kring vad "man" ens betyder. Flera ifrågasatte själva existensen av begreppet maskulinitet. Snarare än vad som kunde betraktas som typiskt manligt beskrevs det som något individen växer ifrån genom känslomässig mognad (t.ex. att köra bil fort eller drivet att se muskulös ut).
3. Att bekräfta sin koppling till den "nya maskuliniteten" genom att beskriva sina nya sätt att vara man på genom kulturellt femininiserade värderingar: någon som tar hand om sig själv, någon som kan gråta, någon som uttrycker svaghet och sårbarhet.

Dessa fynd kan kopplas till männens tillfrisknande. Därför kan denna "nya maskulinitet" anses vara kopplad till den terapeutiska diskursen. Där kan den finnas tillgänglig för män att bekräfta sin status som man på ett nytt sätt. Diskussionen avslutas med en reflektion kring att könsroller är kulturellt konstruerade och att deltagarna i studien kan ses som emigrerade från den militära kulturen till en annan kultur som handlar om vårdbehövande. Medan militären socialiserar dem in i den hegemoniska maskuliniteten, så socialiseras de på nytt inom den terapeutiska sfären. I den senare formas de till reflekterande, inkännande, känsliga och autentiska individer. Därmed erbjuds de ett "nytt" sätt att vara man på.

Kaufman och Whites (2015) studie fokuserar på vad kvinnor respektive män anser vara ett väl utfört arbete, för att koppla attityder om arbets kvalitet till könsroller. Data i studien hämtas från 2009 års Young Adult Panel Study vars data kommer från ett nationellt representativt urval av

svenska unga vuxna. Undersökningen påbörjades år 1999 där enkäter skickades till tre årskullar av unga vuxna. Samma procedur upprepades fyra år senare. År 2009 upprepades samma sak en tredje gång. Denna tredje gång kom 1986 stycken svar in. Kaufman och White studerar dessa svar för att undersöka vad respondenterna ansåg vara ett bra jobb. För att undersöka synen på könsrollsattityder inom arbetet ställdes denna fråga: "Vad skulle vara den bästa situationen för en familj med förskolebarn?".

Resultatet visar att män och kvinnor med jämställda attityder har andra preferenser än sina traditionella motsvarigheter (2015:286). Jämställda män betygsätter familjevänliga jobbattribut (familjeledighet, möjligheter till deltidsarbete, ingen övertid mm) en femtedel högre än mindre jämställda män. Jämställda män betygsätter lön och trygghet en femtedel lägre än mindre jämställda män. Kaufman och White (2015:289) konstaterar att en förändring har skett eftersom deras fynd om könsroller på arbetsplatsen inte stämmer överens med tidigare forskning. Bland annat finner de att jämställda män lägger mindre vikt på lön och möjligheten till avancemang än tidigare. Kvinnor tenderar i stället att eftersträva högre lön och trygghet vilket också är ett fynd som går emot tidigare forskning. Författarna diskuterar att kvinnors och mäns preferenser troligtvis formas av deras syn på lämpliga könsroller (2015:289). Bland annat om att jämställda attityder uppmuntrar män att föredra arbetet som möjliggör att kombinera arbete med familj. Resultat från studiens analysdel tyder på att jämställda män omfamnar båda dessa roller samtidigt.

Berggren (2021:93) gör en bred litteraturöversikt på internationell maskulinitetsforskning. Syftet med studien är att begripliggöra olika inriktningar i forskning om killar, vilka olika slags insatser (riktade mot killar) bygger på. Fokus är på explicita diskussioner om killar och skolan, idrott respektive våld samt killars plats i generella diskussioner om män och maskulinitet. Berggren (2021:99) finner att män i internationell maskulinitetsforskning kodas till rationellt tänkande i högre utsträckning än kvinnor. Genom socialisationsprocesser har den rationella mannen upprätthållits över tid. Unga pojkar får lära sig att beskriva saker genom sitt förnuft i objektiva termer snarare än att beskriva vad de känner eller upplever. Det kan eventuellt hänga ihop med att den strukturella mansnormen är så stark - det finns så lite som talar om det motsatta eftersom det inte ingår i mansnormen att berätta om känslor och upplevelser.

Andra delar av resultatet kretsar kring gruppen som en påverkansfaktor. Det i sin tur delas upp mellan å ena sidan gruppen som en negativ faktor som begränsar vilka beteenden som är accepterade samt sätter press på killar att upprätthålla normen både i fysisk närvaro och frånvaro av andra killar. Respektive en annan sida som ser maskulinitetsgörande som något instabilt och ibland motsägelsefullt. Här varierar killars beteende i olika situationer vilket innebär en inneboende konflikt mellan olika roller att parera (Berggren, 2021:99). Vad gäller gruppens begränsande faktor presenteras återkommande fynd inom maskulinitetsforskningen om att maskulinitet är en homosocial konstruktion - den görs av och för män. Maskulinitet har en affektiv dimension där män ofta är rädda för att dömas som omanliga av andra män. Rädslan och skam inför att inte leva upp till normen är en viktig komponent i varför män gör maskulinitet (Berggren, 2021:98). Författaren visar att begränsande beteenden återfinns i en lång rad studier av maskulinitet. Ett exempel på det är en svensk studie som gjordes 2012 där killar i högstadiet underkommunicerade hur mycket de studerade inför varandra för att upprätthålla en bild av att vara naturligt smarta när de lyckades i skolan, istället för duktiga och flitiga vilket ansågs feminint och därmed inte accepterat (Berggren, 2021:98).

Vad gäller den instabila sidan av maskulinitetsgörande återkommer en framställning av killar som mycket flexibla och ibland motsägelsefulla. För att återkomma till den svenska studien

från 2012 kan killar vara “grabbiga” inför varandra men verbala och omtänksamma i andra sammanhang (Berggren, 2012:98).

2.5 Sammanfattning av den tidigare forskningen

Nedan följer en sammanfattning av den tidigare forskning som har behandlats ovan. Varje tema sammanfattas var för sig. I samtliga teman har forskningen visat på samstämmiga resultat. En del av fynden återkommer i föreliggande studies diskussionsavsnitt (se [6.3](#)).

I temat *Hälsolitteracitet* visar resultatet av Bloms (2022) studie att hälsolitteracitet hos män är mindre utbredd än hos kvinnor oavsett utbildningsnivå. Resultatet av studien gjord av Moss et al (2022) visar att hjälpsökande i hög utsträckning var relaterat till högre hälsolitteracitet, högre välmående och lägre stress. Hälsolitteracitet beskrivs som människors kunskap, motivation, kompetens, tillgång, förståelse, värdering och användning av hälsoinformation för att bedöma och ta vardagliga beslut om hälsofrågor. Personer med låg hälsolitteracitet, generellt sätt män, söker alltså hjälp hos vården i en lägre utsträckning.

Studierna i temat *Relationellt ledarskap i skolan* når ett samstämmigt resultat angående att ett relationellt ledarskap har positiv inverkan på elevernas lärande. Det handlar om att sådan undervisning som elever uppfattar leder till kunskapsutveckling, inkludering och välbefinnande till stor del präglades av relationella aspekter (Hirsh & Segolsson, 2020). När relationen uppfattas som autentisk ökar både inläring och engagemang i ämnet. Ett relationellt förhållningssätt från läraren bidrar till en vänskaplig stämning där eleverna vågar fråga om hjälp när de behövs samt att de känner sig trygga i klassrumsmiljön. Weeggelaar (2019) lyfter aspekten av att elevers användning av motståndshandlingar minskar i närvaro av en autentisk lärare. Eftersom motståndshandlingar är vanligare bland killar är den autentiska ledarstilen relevant för killars skolframgång i synnerhet. Sammantaget belyser både studierna den stora vikten av omsorg i klassrummet.

Studierna i temat *Normer i skolan* kommer bitvis fram till samstämmiga resultat. Hodgetts (2008) resultat visar att pojkars skolprestationer är naturaliserade. Oavsett om de presterar sämre än flickorna så utgör pojkarna måttstock i utformning av utbildningen. Zimmermans (2018) resultat visar att skolor som har en antipluggkultur kan kopplas till pojkars inriktade på att vara född med talang. Båda studiernas resultat innebär att det inte finns något tydligt incitament för pojkar att ändra sitt pedagogiska engagemang varpå deras skolprestationer troligen håller samma nivå framgent. Även Jackson & Dempster (2009) kommer fram till att om pojkar utstrålar en ansträngningslös prestation så upprätthåller de den maskulina normen. Det märktes eftersom framställningen som obrydd gjordes inför andra pojkar men inte i frånvaro av dem. Samtliga studier handlar om att normerna i skolan gör att killar uppmuntras till ansträngningslösa prestationer.

I temat *Maskulinitet* visar resultatet från Kaufman & White (2015) att könsnormerna har ändrats över tid. Den traditionella mannen var tidigare inriktad på lön och möjligheter till avancemang på arbetet medan den nya jämställda mannen har skiftat fokus till att värdera familjevänliga jobbattribut högre. På så vis har den manliga normen förändrats över tid. Resultatet i Spector-Mersel & Gilbars studie (2021) är att männen som deltog i studien hade hittat ett nytt sätt att vara man på genom sina erfarenheter av militärtjänstgöring. Båda studierna kommer fram till att det har skett ett skifte i vad som anses vara manligt i dagens samhälle där erfarenheter och tidsaspekten är två faktorer som möjliggjort förändringen. Därför kan maskulinitet anses vara situationellt betingat. Berggren (2021) belyser inte normernas

förändring över tid, men att unga män i högstadiet brottas med att parera olika roller. Inför andra män underkommunicerar de hur mycket de studerade, för att upprätthålla en bild av att vara smart i stället för duktiga och flitiga. I frånvaro av andra män görs inte sådana ansträngningar.

2.6 Studiens bidrag till forskningsfältet

Syftet med vår studie är inte att jämföra upplevelser mellan könen utan att göra en beskrivning av just unga mäns upplevelse av hjälpsökande, vilket saknas i den tidigare forskningen. Tidigare har forskning framför allt fokuserat på hjälpsökande i vårdmiljö. Vår studie bidrar ytterligare genom att flytta fokus från vården till skolmiljön där vi än en gång anser att forskning saknas. Med hjälp av djupintervjuer önskar vi nå en djupare och mer nyanserad bild av upplevelsen av hjälp för just unga män, och vad som kan ses som antingen problematiskt eller oproblematiskt från deras synvinkel.

3. Teoretisk och begreppsligt ramverk

Följande avsnitt redogör för den teoretiska och begreppsliga referensram som användes i studien. För att besvara studiens frågeställning är det relevant att använda teorier som berör social interaktion i första hand eftersom hjälpsökande i skolmiljö är en social handling. Vid presentationen av studiens syfte konstaterades att socialt stöd och stöttning från omgivningen främjar hjälpsökande. Baker et al. (2022:4) menar att hjälp söks främst från de som ingår i individens nära sociala omgivning vilket också kan kopplas till att socialt stöd underlättar hjälpsökande rent praktiskt. Därför är även en teori om socialt kapital relevant för att besvara [frågeställningen](#).

Studiens teoretiska ramverk utgörs av den symboliska interaktionismen utifrån Mead samt teorin om socialt kapital utifrån Putnam. Inledningsvis presenteras teorin om den symboliska interaktionismen översiktligt. Sedan presenteras två av dess viktiga begrepp som kommer att användas i studiens analysdel: *Erfarenheter av motstånd som socialisationsprocess* samt *Uppdelningen mellan "Mig" och "Jag"*. Därefter presenteras studiens andra teori om socialt kapital med de tillhörande begreppen: *socialt nätverk*, *tillit* och *ömsesidighet*.

3.1 Symbolisk interaktionism

I slutet av 1930-talet myntade Herbert Blumer termen symbolisk interaktionism - en benämning på den betydelsefulla inriktningen inom den sociologiska socialpsykologin som hade arbetats fram av George Herbert Mead i Chicago inom första generationen av den så kallade Chicagoskolan. Inriktningen uppkom som en motvikt till den traditionella sociologin med det rationalistiska synsättet. Tidigare hade tonvikten lagts på analys av sociala strukturer och institutioner. Nyare socialpsykologiska perspektiv, däribland symboliska interaktionism, la i stället tonvikt på individers samspel med varandra, deras förmåga till reflexivitet, möjlighet att förändra sin verklighet och framför allt på de processer som äger rum i situationen mellan människor (Lindblom, 2011:32, 35).

Den symboliska interaktionismen menar att människor skapar, förhandlar om och förändrar social mening genom processen mänsklig interaktion. Därför besitter människor makten att faktiskt skapa social verklighet (Sandström et al., 2006:2). Hur världen är beskaffad anses inte vara en objektiv realitet utan något som människor skapar tillsammans genom interaktion. Det

finns ingen fast sanning att få fatt i "där ute" utan verkligheten såsom vi ser den skapar vi gemensamt. Verkligheten är således dynamisk, ofärdig och ständigt i förändring (Sandström et al., 2006:3). Detsamma gäller den mening som vi lägger i det som finns i vår verklighet. Meningen bestäms av den sociala interaktionen. Meningen av ett specifikt ting utgörs av hur tinget interagerar med dels andra ting, dels människor som är "menings-skapare" i bemärkelsen att gemensamt tilldela mening. Detta är en av flera utgångspunkter inom pragmatismen som kan anses vara en motrörelse mot rationalismen. Mead betraktas som en av grundarna till pragmatismen. Enligt den idétraditionen existerar alltså inte mening och sanning som objektiva realiteter utan dessa skapas och omskapas ständigt genom människors handlingar. Människan anses vara aktiv i sitt sätt att vara i världen. I motsats till att människan har eller inte har kunskap som den rationalistiska idétraditionen skulle hävda, tillägnar sig människan kunskap aktivt genom sin ständiga process av att upptäcka världen, och tillsammans med andra avgöra vad som är kunskap, det vill säga tillägna mening. Dessa uppfattningar präglar den symboliska interaktionismen och dess uppfattning om hur människan tar sig an världen.

3.1.2 Erfarenhet av motstånd som socialisationsprocess

Inom den symboliska interaktionismen betonas att individen besitter en problemlösande förmåga där hon medvetet försöker förstå vad som sker både inom henne själv och i hennes omvärld (Lindblom, 2011:35). En viktig aktivitet i denna reflexiva handling är det som kallas för *rollövertagande* vilket avser den mänskliga förmågan att identifiera sig med andras handlingar eller gensvar, och därigenom sätta sig in i andras perspektiv (Thunman & Persson, 2011:53). Det sker kontinuerligt genom hela livet men för första gången under barndomen när barnet intar olika roller i leken. När barnet provar att vara olika roller skapas små fragment av den sociala omgivningen i barnets inre värld, parallellt med att barnet förstår hur det är att vara någon annan. Det innebär att barnet gradvis socialiseras i en parallell process med förmågan till rollövertagande. Samtidigt utvecklas både ett själv och självmedvetande. På det sättet blir barnet en del i det gemensamma samhället.

Thunberg och Persson (2011:49) redogör utförligt för Meads förklaring till självets sociala uppkomst och utveckling. Grundantagandet är att individen inte föds med förutbestämda egenskaper utan i stället blir den hon är genom interaktion med andra i hennes omvärld. Vi föds som tomma blad och vi utvecklar successivt vårt själv i samvaro med andra människor (Thunberg och Persson (2011:49). Det är genom erfarenheter av motstånd som självet utvecklas eftersom det kräver människans reflexivitet och rollövertagande förmåga. Motståndet som åsyftas delas upp i antingen materiellt eller symboliskt motstånd. Det första kan handla om ett kärvande blixtlås medan det andra kan handla om en missuppfattad konversation. Poängen är att motståndet kräver att individen förmår sig att reflektera över sitt eget handlande för att sedan utvecklas från sina insikter. Därtill är själva motståndet i sig en nödvändighet för att individen ens ska uppfatta sig själv som separat från andra (Thunman & Persson, 2011:49). Här kan rollövertagandet spela en viktig roll i att komma förbi motståndet eftersom det hjälper individen att förstå andra. Förmåga kräver ett mått av empati eftersom det krävs att individen försöker ställa sig utanför sig själv för att därifrån betrakta hur andra uppfattar saken. Den egna uppfattningen formas således av hur vi tror att andra ser oss själva. Genom att försöka ställa oss i andras skor kan vi förutsäga andras gensvar på våra handlingar (Thunman & Persson, 2011:56). Därefter kan vi rätta oss efter det antagandet.

Att övervinna motstånd kan resultera i en så kallad fullbordad handling som är anpassad till situationen: att lirka för att få loss det kärvande blixtlåset eller att samtala vidare tills det som missuppfattades har klarnat exempelvis. Detta indikerar ett av de senare stegen i individens utvecklingsresa. Det steget handlar om att lära känna ting och dess funktion för att kunna

manipulera sina egna handlingar gentemot dessa. Att med tiden uppfatta sig själv som kapabel till anpassning gentemot tingen gör att världen successivt blir hanterlig, begriplig och förutsägbar (Thunman & Persson, 2011:51).

Som om den gemensamma världen ideligen gick sönder händer det ständigt att saker kräver vår tolkning: missförstånd, felsägningar eller oenighet är exempel på symboliskt motstånd. Motståndet sätter den socialt förankrade identiteten i gungning. Det ger upphov till ett behov av att lösa situationen genom att utöva en mer medveten handling än den vanemässiga. Situationen vägs mot bakgrund av normer för handlandet som individen delar i egenskap av medlem i en viss gemenskap. Genom att reflexivt studera sitt eget beteende i situationen kan det anpassas för att övervinna motståndet. Beteendet anpassas alltså efter vad som förväntas av henne i den aktuella situationen. Det kan uttryckas som att individens själv är en spegling av samhället som denne har uppfostrats i - något som ligger i linje med det vi betraktar som normer idag. Den förståelse eller spegling som individen uppvisar görs möjlig genom användning av symboler. En symbol är något som uppfattas och tolkas gemensamt av människor som interagerar på samma domän. Det kan till exempel vara handlingen att vinka, ett ansiktsuttryck eller känslan av att skämmas: genom att individen upplever en obehaglig känsla av att känna skam till följd av att visa sin okunskap inför andra i skolan (exempel från resultatet) kan hen utgå från att andra känner samma sak om de erfar detsamma. Därmed registrerar hon att ställa upprepade frågor (och visa sin okunskap) som opassande - en internalisering av normerna med hjälp av symboler. "Det är skamfyllt att fråga för mycket" blir helt meningslöst om inte mottagaren förstår innebörden av skam. Yttrandet får mening först när någon reagerar genom att till exempel bli förolämpad eller ledsen. Detta är innebörden av den centrala tanken om *gemensam mening* i den symboliska interaktionismen (Thunman & Persson, 2011:56). När meningen av symbolerna är gemensamma börjar de internaliseras i individen. Successivt kommer dessa spontant och med tiden har individen utvecklat ett själv som stämmer överens med omgivningens tankar, känslor och handlingar.

3.1.3 Uppdelningen mellan Mig och Jag

Inom socialpsykologin anses självet vara socialt konstruerat. Självet är en flytande process som blir till i social interaktion med andra. Det innebär att självet kan vara annorlunda i varje situation som individen befinner sig i. Dessutom innebär det att självet inte ägs av individen, utan tillhandahålls av andra (Sandstrom et al., 2006:125).

Självet delas inom den symboliska interaktionismen upp i de två faserna: "Me" (översätts till Mig) och "I" (översätts till Jag). Dessa båda utgör olika faser av självet i en konkret situation. Två faser som det ständigt pågår en dialog mellan (Sandstrom et al., 2006:126). Jaget står för den spontant handlande fasen medan Miget står för det socialt bestämda förhållningssättet. Miget dikterar de för sammanhanget aktuella värderingarna eller normerna. Miget värderar det som sker i efterhand. Om Jaget har lyckats upprätthålla en framställning om att förstå utan att behöva fråga (exempel från resultatet) fylls Miget med tillfredsställelse över att ha infriat förväntningarna på att vara en manlig elev. Om inte fylls Miget förmodligen med en känsla av misslyckande (Thunman & Persson, 2011:67). Därför kan det konstateras att den ständigt pågående konversationen mellan Jaget och Miget organiserar och kontrollerar individens beteende. Det gäller i varje situation genom livet. Vid en situation av exempelvis ett klassrum får Jaget omedelbara impulser att handla. Miget reflekterar över hur andra skulle reagera på dessa alternativ. Efter snabbt övervägande löser Miget konversationen och kommer slutligen till något beteende (Sandstrom et al., 2006:129). Här inkluderas alltså ett visst mått av rollövertagande eller empati och manipulation av handling, i ett försök att uppnå gemensam mening eller att helt enkelt följa normen för att behålla det egna självvärdet.

3.2 Socialt kapital

Det väl använda begreppet socialt kapital har definierats flera gånger om på olika sätt av olika forskare eller teoretiker. Det gemensamma för samtliga versioner är att de på något sätt förklarar hur mänskliga liv har gjorts mer produktiva genom sociala band. Skillnaderna kan huvudsakligen delas in i två motstridiga läger.

1. Inom den resursbetonade social kapitalismen hålls en konfliktorienterad definition av socialt kapital. Förgrundsfiguren Bourdieu beskrev på 1980-talet socialt kapital som individens medlemskap i en grupp som ger tillgång till faktiska eller potentiella resurser (Fulkerson & Thompson, 2008:542). Gruppens medlemmar anses ägna sig åt att investera i sitt personliga sociala kapital, det vill säga relationer inom sitt nätverk, med en förväntan om någon form av avkastning (Fulkerson & Thompson, 2008:540). Socialt kapital är således resurser som används till individens egen fördel. Fokus inom den resursbetonade traditionen ligger således på kapitalet som verkställbart, det kan användas på något sätt.
2. Inom den normativa traditionen finns en annan definition som utvecklades något senare. Där beskrivs socialt kapital som en uppsättning egenskaper i en social struktur som ger ömsesidig nytta för den specifika gruppens medlemmar genom kollektiva åtgärder. Det sociala kapitalet ses som en universell förklaring till utveckling i den sociala strukturens mönster. Hit hör normer för tillit, ömsesidighet, solidaritet och annat som på något sätt leder till kollektiva åtgärder till gruppens fördel. Coleman och Putnam ses som förgrundsgestalter (Fulkerson & Thompson, 2008:540).

Coleman beskriver socialt kapital utifrån dess funktion. Det handlar om en mängd olika enheter som innebär dels någon slags social struktur, dels normativa egenskaper som underlättar vissa handlingar (Fulkerson & Thompson, 2008:543). Således är fokus förflyttad från individen till den aggregerade nivån. Colemans version handlar alltså om aspekter av sociala strukturer som underlättar handlingar mellan aktörer. Fokus är på de strukturella arrangemangen som är resultatet av att aktörer arbetar tillsammans för ömsesidig nytta.

Putnam (2000:26) beskriver socialt kapital som verktyg som effektiviserar människans liv. Han tar fasta på den sociala organisationen och de underlättande åtgärderna inom begreppet. Därtill specificeras innehållet med förtroende, normer för ömsesidighet och nätverk av medborgerligt engagemang. Dessa anses vara de utmärkande aspekterna som underlättar samordnade åtgärder. Dessutom adderar han samhällelig effektivitet eller institutionell prestation genom att hävda att samordnade åtgärder förbättrar samhällets effektivitet. Dessa är de ultimata resultaten av socialt kapital (Fulkerson & Thompson, 2008:543).

Avslutningsvis och gemensamt för alla idétraditioner är att socialt kapital finns om individerna inte är isolerade utan på något sätt sammankopplade med varandra. Framgent använt Putnams definition med motivering att den uppkom senast, att den är influerad av både Bourdieu och Coleman, samt att den därför kan anses vara mest heltäckande. Den består av de tre komponenterna: sociala nätverk, tillit och ömsesidighet. Var och en beskrivs nedan.

3.2.1 Sociala nätverk

Socialt kapital kräver sociala nätverk. Putnam skiljer mellan olika typer av sociala nätverk men kärnan i dem är att sociala nätverk har värde. Sociala kontakter kan öka produktiviteten för både individen och gruppen i likhet med hur ett fysiskt verktyg effektiviserar ett bygge. Tuominen och Haanpää (2021:620) redogör för formella respektive informella nätverk;

Formella nätverk kännetecknas av överbryggande socialt kapital. Det innebär en generell tillit till andra människor som har formats av att det finns eller har funnits många kontaktytor, samt att dessa har bidragit till goda erfarenheter av möten med andra. Sådana relationer är till exempel avgörande för strategisk information.

Informella nätverk finns inom familjen och vänskapsgruppen. Dessa kännetecknas av inbundet socialt kapital. Det består av så kallade inåtriktade relationer som stärker den homogena gruppen i en gemensam identitet. Dessa är en källa till socialt och psykologiskt stöd, ömsesidighet och solidaritet (Tuominen & Haanpää, 2021:620).

3.2.2 Tillit

Putnam skriver om beståndsdelan tillit vilket syftar på det ömsesidiga förtroendet mellan människor som ingår i det sociala nätverket. En skör typ av tillit finns mellan människor i allmänhet och relaterar till laglydighet, aktivt medborgarskap samt deltagande i formella nätverk. Kraftig tillit anses växa ur starka och frekventa sociala relationer. Den kraftiga tilliten är fundamental för utvecklandet av socialt kapital (Tuominen & Haanpää, 2021:620).

3.2.3 Ömsesidighet

Sociala nätverk innebär nästan oundvikligen ömsesidighet. Putnam skiljer mellan specifik och generaliserad ömsesidighet. Den första handlar om tvåvägsinteraktion: en tjänst som utförs väcker förväntan på en moralisk skyldighet att gengälda tjänsten. På så sätt blir ömsesidigheten en norm. Den senare handlar om att hjälpa någon utan att förvänta sig något i gengäld för det, men ändå med en tilltro till att få hjälp om så behövs i framtiden (Tuominen & Haanpää, 2021: 620). Putnams idé om sociala kapital återfinns alltså varhelst sociala band finns. Kapitalet kan vara intimt och nära som i informella nätverk med en kraftig tillit och en generaliserad ömsesidighet. I den gruppen finns kraftig tillit och en villighet att hjälpa varandra. Socialt kapital kan också finnas i formella nätverk. Även här finns tillit även om den kan betraktas som skör. Tilliten fungerar som ett socialt klister och medlemmarna kan räkna med åtminstone specifik tillit. Oavsett är det sociala kapitalet på ett eller annat sätt en effektiviserande kraft.

4. Metod

Följande kapitel avser att redogöra för studiens forskningsdesign och metodologiska utgångspunkter. Vidare kommer vi att redogöra för studiens urvalsprocess, datainsamlingsmetod, medverkande i studien, analysprocess, forskningsetiska överväganden samt kvalitetskriterier.

Vi har valt att använda oss av en hermeneutisk ansats i studien. Hermeneutiken är ett lämpligt metodval eftersom vi vill nå en djupare förståelse för ett komplext fenomen. Upplevelser av en sådan art att vederbörande inte själv noterat dem är mycket komplexa. Det är troligt att upplevelsen av att be om hjälp i skolan är en sådan typ av upplevelse. Ytterligare komplext är det när det handlar om en gemensam innebörd av flera enskilda erfarenheter (Ödman, 2007:40), vilket också är fallet i vår studie. Målet med hermeneutiken är att genom dialogiska intervjuer uppnå en gemensam förståelsehorisont, där tolkning och förståelse av materialet som framkommer ligger i fokus. Det innebär att tolkningen leder till att vår och respektive intervjupersoners förståelsehorisont möts och leder fram till en horisontsammansmältning. På så sätt flyttar förståelsen in hos även oss. Genom att utveckla en sådan intersubjektiv förståelse kan förståelsen för elevernas upplevelse av den sociala företeelsen utvecklas hos *alla*

medverkande parter i studien, vilket kan komma att bidra till ny information och insikter (Ödman, 2007:14). Eftersom vi ämnar uppnå just det, en utvidgad förståelse inför specifikt upplevelsen av att be om hjälp bland unga män i skolan, är hermeneutiken ett relevant tillvägagångssätt.

4.2 Hermeneutiska grundantaganden

En grundbult inom hermeneutiken är förståelsen. Förståelse innebär något mer än att bara begripa. För att uppnå en förståelse av en upplevelse krävs det att man försöker ställa upplevelsen framför sig för att se den riktigt tydligt och från flera håll. På så sätt kan vi nå fram till det som betraktas. Förståelsen riskerar således att förändra oss djupt inuti. Förståelsen gäller nämligen den mänskliga existensen, det är vårt sätt att vara-i-världen (Ödman, 2007:25).

Om vi som frågeställande subjekt är öppna, har tålmod, frågar och förbereder oss på att bli berörda kan vi förstå intervjupersonen. Genom att symboliskt ställa oss bredvid, kan våra förståelser mötas och generera nya insikter likt en horisontsammansmältning (Binding & Tapp, 2008:123). Det betyder att vi, både den intervjuande parten och intervjupersonen, är betraktade som jämlikar. En grundförutsättning för detta handlar om att inte tvinga sig på, utan att inse att en dialog måste ske på lika villkor för att uppnå en subjekt-subjekt relation. Dialogen inom hermeneutiken är alltså en förutsättning för att få till en intersubjektiv förståelse och därmed också att förändras (Ödman, 2007:14).

Vi som utför och medverkar i studien kommer på så vis aldrig att vara densamma efter att studien är genomförd. En gemensam förståelse kommer att uppnås och förändra oss alla när vi anpassar oss efter varandra. Genom att tolka försöker vi medla mellan olika förståelsehorisonter för att enas vid en gemensam. Genom att tolka kan vi också få möjligheten till att förstå och ställa oss bredvid en annan människa och se ur varandras perspektiv. På så vis kan våra förståelser för omvärlden omskapas och förnyas (Ödman 2007:24-25).

Två andra begrepp som blir särskilt viktiga i analysarbetet är den hermeneutiska cirkeln respektive spiralen. De handlar om processen av att utveckla förståelse genom förförståelse och tolkning. De beskrivs i detalj senare under analysprocessen, [se 4.7](#).

4.3 Förförståelse och intentionalitet

Ett centralt begrepp inom hermeneutiken är förförståelse. Vår förförståelse är som ett inbyggt minne som vi har till hands när tillvaron kräver och anger vår riktning. Den ligger också till grund för vår perception i situationer vi inte förstår. Det innebär att vår förförståelse alltid påverkar vår förståelse av tillvarons alla fenomen. På så sätt kan vi inte förstå någonting, utan att redan ha förstått (Ödman, 2007:102). Riktadheten hänger ihop med vår intentionalitet, det vill säga den struktur som ger mening åt det vi upplever. Den står för något mer än en medveten avsikt. Den kan vara omedveten men den avspeglas alltid i våra handlingar. Ödman (2007:103) understryker att det råder ett dialektiskt förhållande mellan förförståelse, förståelse och intentionalitet vilket återspeglas i den hermeneutiska spiralen: en metafor för en förståelse som successivt tränger djupare med oändliga förutsättningar att fortsätta förstå mer och mer. Genom att förståelse, förförståelse och intentionalitet är relaterade till varandra kan vi skapa oss en ny mening, som ger en ny riktning, som i sin tur leder till ytterligare en ny mening. På så vis når vi stegvis allt djupare ner i den hermeneutiska spiralen. Således kan vi genom att utmana vår förförståelse, uppnå en ny förståelse som utvecklar vår förförståelse gång på gång i oändlighet.

Under studiens gång har vi varit medvetna om omöjligheten att få fram en enhetlig sanning eftersom allt handlat om vår förmåga till tolkning, där vår förförståelse har en påverkan på materialet. Detta eftersom vi upplever det utifrån vår förförståelse. Vi kan därav inte separera oss själva helt från vårt material (Binding & Tapp, 2008:128). För att belysa vår förförståelse har vi under studiens gång diskuterat och resonerat med varandra för att kunna separera och reda ut vad som är våra egna antaganden om ämnet och vad vi faktiskt upptäcker som nytt. På så vis har vi fått fatt i vår förförståelse. Först när vi blir medvetna om hur långt vår förförståelse når, kan vi upptäcka något nytt i dess absoluta ytterkant. Väl där kan vi uppnå en horisontsammansmältning tillsammans med intervjupersonen. En redogörelse för vår förförståelse gällande *unga mäns upplevelser av att be om hjälp i skolan* kommer presenteras i resultatavsnittet, [se 5.1.](#)

4.4 Urval och datamaterial

Enligt Binding & Tapp är det genom den genuina konversationen som förståelse nås. Den kan alltså ses som central för den tolkande hermeneutiken (2008:122-123). Därav har vi valt att använda oss av intervjuer som datamaterial i studien. Totalt genomfördes 11 stycken individuella intervjuer. Då den kvalitativa forskningen syftar till att representera *företeelser* är ändamålsenliga urval relevanta. Målet är en intersubjektiv säkerställd sanning snarare än en statistisk säkerställd sanning. För att komma till ett sådant resultat i koppling till vår frågeställning behöver vi komma i kontakt med unga män mellan 15-19 år för att genomföra studien. Nedan presenteras vårt urvalsförfarande. Dessa är: ändamålsenligt urval, heterogent urval och kriterieurval.

Ett ändamålsenligt urval innebär att intervjupersoner väljs ut på ett strategiskt sätt så att personerna är relevanta för studien. Ett ändamålsenligt urval är alltså lämpligt baserat på att det kan hjälpa till att generera informationsrika data från ett mindre urval i syfte att tolka och förstå företeelsen (Patton, 2002:240). I planeringen av urvalet bestämdes ålder, arenan skolan och kön som relevanta komponenter för att förstå företeelsen: att be om hjälp i skolan. Således användes ett kriterieurval vilket innebär att genom att förstärka några aspekter av det som undersökt kan extra rika data nås (Patton, 2002:238). Utifrån det gick förfarandet vidare med ett heterogent urval i syfte att uppnå maximal variation i studien. Ödman (2007:237) uppmanar hermeneutikern att söka efter motsägande information så att den nuvarande förståelsen kan förändras. Därför är det bara tänkbart att söka efter spridning inom den målinriktade samlingen. I ett heterogent urval ska datan eller intervjupersonerna variera så mycket som möjligt. Syftet är att kunna hitta de vanligaste förekommande mönstren och temana *trots* denna variation vilket ökar generaliserbarheten (Patton, 2008:234-235). På så vis blir de mönster som hittas mer trovärdiga.

Praktiskt innebar urvalsförfarandet att vi kontaktade alla gymnasieskolor i två närliggande kommuner för att komma i kontakt med män i åldern 15-19 år. Genom att begränsa urvalet till gymnasieskolor var chansen större att täcka in hela åldersspannet. För att säkerställa variationen och för att undersöka om svaren varierade beroende på arena, kontaktades även ett innebandylag vars tränare var nära vän med en av oss. Intervjupersonerna från innebandylaget gick samtliga i årskurs 9 och var således 15 år gamla. Genom att inkludera två personer som inte hittades via skolorna kunde vi få en inblick i om svaren, som handlade om skolan, varierade beroende på om vi träffade dem genom skolan eller utanför den.

Samtliga kontakter upprättades omedelbart vid studiens uppstart. All kontakt fördes via e-mail. Totalt kontaktades 30 av 30 gymnasieskolor i två olika kommuner, samt ett innebandylag.

Informationsbrev (Bilaga A) skickades ut till samtliga rektorer och biträdande rektorer och till tränaren i innebandylaget. Kontakten resulterade i:

Accept från 5 gymnasium, avböj från 6 gymnasium, uteblivet svar från 19 gymnasium samt accept från innebandylaget.

Utifrån tidigare nämnda forskningskriterier: ålder, arenan skolan och kön skissades en matris upp för att säkerställa spridning inom dessa avgränsningar. Vi säkerställde en spridning genom att uppfylla alla matrisens celler.

ÅLDER	15 år/ åk 9	Gy. år 1	Gy. år 2	Gy. år 3
SKOLINRIKTNING	natur	samhälle	praktisk	annan
SKOLA/ORT	landsbygd	stad	kommunal	privat

När väl kontakten med skolor och innebandylag var upprättad fortsatte förfarandet genom att intervjupersonerna anmälde sig frivilligt till oss. Vi behövde inte tacka nej till någon intervju. Totalt genomfördes 11 intervjuer. Intervjupersonerna presenteras under rubriken [4.6](#).

4.5 Datainsamling

Datainsamlingen har skett genom 11 semistrukturerade intervjuer. Varje intervju har genomförts mellan en intervjuare och en intervjuperson, i en subjekt-subjektkonstellation. Intervjuerna utfördes i slutna rum både på skolan, i idrottshallen och i hemmamiljöer utifrån intervjupersonens eget önskemål. Detta för att få en så trygg miljö som möjligt vilket uppmuntrar till dialog. Vi valde att utföra intervjuerna enskilt då vi ansåg att de bidrog till ett mer nyanserat maktförhållande och därmed ett mer avslappnat förhållningssätt som bidrog till ett bra samtalsklimat. Med två subjekt kunde samtalet ta form av en verklig dialog.

När intervjuerna var bokade och skulle genomföras gjordes ett arbete i att medvetandegöra förförståelsen. Inför varje intervju eller varje dag med flera intervjuer samtalade vi med varandra angående vår förförståelse för att påminna oss själva om vilka antaganden vi bar med oss in. Det bidrog till vår möjlighet att vara öppna inför samtalen. Innan varje intervju gick vi igenom informationsbrevet (bilaga C) tillsammans med intervjupersonen där vi informerade om etik och rättigheter samt kort om både intervjuernas och studiens utformning. Samtliga intervjupersoner skrev under sin medverkan. Utöver den reglerade formalian gavs väl utvald information om förväntningarna på intervjupersonerna. Det ansågs viktigt utifrån tidigare erfarenheter av att hålla i samtal med målgruppen ungdomar i åldrarna 15 till 19. Den informationen handlade om att det inte fanns några förväntningar om att svara rätt eller fel utan att allt handlade om att få en inblick i deras tillvaro. Att våra följdfrågor kunde upplevas uppreppande, men att det i så fall handlade om att säkerställa att vår uppfattning blivit korrekt. Samt att vi som vuxna undrande kvinnor inte tog med oss några tankar om personen i fråga. Utan att det återigen handlar om att få en så djup förståelse för deras tillvaro som möjligt. Med detta ville vi förmedla vår neutralitet och sänka intervjupersonernas egna krav. Det senare ansågs nödvändigt då flera uttryckte en mild oro inför att ge "bra" svar.

Datainsamlingen inom hermeneutiken handlar om att ha genuina konversationer och djupintervjuer som utförs med hjälp av öppna frågor och samtalsteman. Därför har intervjuerna genomförts med hjälp av en tematiserad samtalsguide. Den utformades först utifrån olika teman. Därefter omsattes dessa till frågor som stöd för oss i samtalen (Bilaga B). Intervjuerna

har kretsat kring de olika temana och frågorna har ställts ordagrant om det har varit nödvändigt för att föra samtalen på ett enkelt sätt. Genom att föra ett samtal med fokus på dialog med utgångspunkt i olika teman får intervjupersonerna möjlighet att tala fritt kring exempelvis: strategier kring skolarbete, att ta sig an en ny uppgift i skolan, att be om hjälp i klassrummet samt känslan kring att själv tillfrågas om att hjälpa andra. Syftet med att få till dialogiska intervjuer är att stanna vid möjligheter som öppnar sig spontant. Ingen av de som deltar i intervjun vet exakt var samtalet kommer att ta vägen (Binding & Tapp, 2008:124). Det kräver tålamod och tillit till att låta saker växa fram.

Genom samtalsguiden kunde intervjupersonen vägledas framåt och samtidigt ha frihet att sväva ut eller att välja att snabbt gå vidare helt utifrån intervjupersonens eget tycke. Med användning av det viktiga medlet att fråga, med en äkta undran, fanns möjlighet att ställa genuina följdfrågor för att uppnå en förståelse för de olika temana. På så vis gavs vi möjlighet att förmedla vår ärliga nyfikenhet till intervjupersonen och dessutom vara tydliga med vår neutralitet inför det som de berättade. Vi var därmed transparenta med vårt icke-vetande. Med detta förhållningssätt kunde förståelse uppnås. Ett kvitto på det var att båda parter förändrades. De hermeneutiska dialogerna ställer således krav på en villighet till förändring. Att intervjupersonerna ställde upp på den möjligheten tillförde ett stort mått av tillit. Vi som intervjuade fick ansvar över att möta dem på bästa möjliga sätt vilket förvaltades mycket varsamt. Ett ömsesidigt förtroende lade grund för öppna och givande dialoger. Binding och Tapp (2008:125-126) menar att det är av vikt att skapa en tillhörighet tillsammans med intervjupersonen genom att lyssna och återskapa berättelsen. Genom att vi visade ett engagemang och en genuinitet skapade vi ett klimat under intervjuerna där intervjupersonen tilläts att öppna upp sig. Genom att dela med oss av lite information om oss själva i intervjuns inledande skede etablerades en början till en relation. Det kunde handla om gemensamma beröringspunkter i form av gymnasieskola eller gymnasielinje, fritidsintresse, eller om våra barn i deras ålder. Vi var även noggranna med att hela tiden bekräfta och spegla det som sades under intervjun för att vara en positiv samtalspartner - vi kallar det för att vara positiva flöten: att nicka likt ett guppande flöte och lägga in små uppmuntrande ord för att få den andre i samtalet att känna sig lyssnad på. Hit hör även att vi kontinuerligt reflekterade över vår ställning inför varje intervju och blev medvetna om saker som maktövertag, informationsövertag, en ovetskap om hur frågorna skulle påverka intervjupersonerna och så vidare. Reflektionerna som fördes mellan oss två författare, resulterade i ett gemensamt beslut om att respondera ärligt i samtalen med intervjupersonerna och att tillåta oss själva att bli berörd av dem. Det förhållningssättet fick vi bekräftat vid genomlysningen av det inspelade materialet. Vi var verkligen positiva och nyfikna flöten som återkommande berördes av det andra subjektets historia.

Efter varje intervju reflekterade intervjuaren över samtalet i korthet på egen hand. Efter en dag med flera intervjuer reflekterade vi gemensamt över framför allt hur vår förförståelse hade förändrats, bekräftats eller motbevisats under processens gång. Varje intervju tog mellan 20-40 minuter. Vi anser att varje intervju har bidragit till analysmaterial trots att vissa var tidsmässigt kortare än andra.

4.6 Presentation av intervjupersoner

Vi har valt att ge intervjupersonerna fingerade namn för att säkerställa deras anonymitet och samtidigt förbättra läsbarheten. Nedan presenteras en förteckning av de intervjupersoner som deltagit i studien. Namnen återkommer i resultatdelen. I enlighet med matrisen i [avsnitt 4.4](#) återfinns spridning i ålder, hemvist, skolinriktning med mera bland intervjupersonerna. Vi har

valt att inte beskriva personerna eftersom studien inte syftar till att analysera skillnader mellan dem utan snarare söka efter gemensamma mönster trots deras olika bakgrunder i form av bland annat ålder och utbildningsinriktning. Nedan följer en lista över de fingerade namnen med enbart en kort beskrivning av personerna.

Adam är 15 år och går i årskurs 9 i en kommunal skola på landsbygden.

Ben är mellan 18 och 19 år gammal, studerar samhällsvetenskaplig gymnasielinje i storstad.

Filip har fyllt 19 år och han studerar en ekonomi inriktning på ett gymnasium i en storstad.

Caesar är 18 år gammal men går i samma klass som Filip.

Emir är 19 år. Han läser en samhällsvetenskaplig linje på ett kommunalt gymnasium.

Goran är 15 år kommer i kontakt med studien genom sitt innebandylag. Han har sökt en praktisk gymnasielinje i storstaden.

Hugo kommer också från innebandylaget. Han är precis fyllda 16 och går i årskurs 9.

Jesper är 17 år gammal och läser en naturvetenskaplig linje på ett gymnasium i storstaden.

Liam är 16 år. Han studerar en praktisk linje på ett privat gymnasium på landsbygden.

Kim har fyllt 17 år och går i samma klass som Liam.

Darion är 18 år gammal. Han läser en samhällsvetenskaplig linje med idrottsprofil.

4.7 Analysprocessen och den hermeneutiska spiralen

I följande avsnitt beskrivs vår användning av analysprocessen samt hur vi arbetar med den hermeneutiska spiralen i densamma. Som Alvesson och Sköldberg (2008: 201) beskriver om analysprocessen inom hermeneutiken så finns det inga gemensamma regler mellan olika inriktningar och genomförande part. Det är nödvändigt att anpassa analysen efter det som är lämpligt utifrån vad som studeras. Även om meningen är stabil anses betydelsen förändras utifrån det kulturella eller historiska sammanhanget (2008:202). Hur vi väljer att göra presenteras i följande avsnitt.

När vi inte omedelbart förstår behöver vi tolka. Att tolka är ett centralt begrepp inom hermeneutiken. Det uppstår som ett behov i nuet: vi förstår inte och det behöver vi göra för att orientera oss framåt. Det vi praktiskt gör när vi tolkar är att i en odelbar process frilägga mening och tilldela mening - att förstå det förgångna och att upptäcka nya möjligheter (Ödman, 2007:59). Vi skiftar fram och tillbaka mellan att se på transkriptionerna som helhet och att se på dess delar såsom korta citat eller återkommande bärande ord. Detta pendlande mellan del och helhet för att förstå materialet gestaltas av den hermeneutiska cirkeln - en symbolisk bild över hur tänkandet, förståelse och tolkning fungerar (Ödman, 2007:100). Både helheten och delarna är beroende av varandra. Ödman (2007:97-98) beskriver detta med en pusselmetafor, genom pusselbitarna försöker vi förstå vad pusslet ska föreställa när det är klart och utan pusselbitarna kan vi inte ha en känsla om helheten. Förstår vi inte helheten, förstår vi inte heller pusselbitarnas funktion i pusslet. Allt eftersom vi tar oss vidare i materialet adderar vi nya

insikter till vår förförståelse. Vi skapar ny mening genom vår intentionalitet. Det ger ny riktning till vår fortsatta tolkning vilket gör att den till synes slutna hermeneutiska cirkel spricker upp och tränger djupare. Tolkningen tar formen av en oändlig spiral (Ödman, 2007:104). Genom att utveckla analysens abstraktionsnivå, där materialet bearbetas på ett djupare plan, kan vi sedan utveckla cirkeln till en spiral där kunskapen och förståelsen blir allt mer djupgående i oändliga möjligheter (Ödman, 2007:104).

Utöver grundläggande principer om att ständigt skifta mellan att se delar och helhet finns ingen generell analysmodell inom hermeneutiken. Ändock skiljer den sig från vårt vardagliga o-reflekterande sätt att ta oss an livet. Tillvägagångssättet är visserligen inte strikt och universellt, men mycket strukturerat och systematiskt. Dahlberg et al. (2007:281-284) beskriver ett par steg som forskaren kan förhålla sig till i analysprocessen. Nedan beskriver vi den i tre steg: inledande tolkning, fördjupad tolkning och huvudtolkning.

4.7.1 Inledande tolkning

Först bör texten läsas utan att analyseras, i syfte att starta en dialog med innehållet. Det kan ses som en förberedelse där vi som läsare bildar oss en uppfattning av helheten. Den processen påbörjas redan vid transkriptionen då vi handskas med texten. Den som inte genomförde intervjun transkriberade den och tvärtom för att båda skulle få en översiktlig förståelse för samtliga intervjuernas innehåll. Därefter skrevs allt material ut och vi läste igenom texten tillsammans för att bilda oss en gemensam helhetsbild. Den inledande tolkningen går ut på att hitta teman och underteman i texten (Dahlberg et al. 2007:281). Materialet kodades genom att vi markerade framträdande gemensamma drag i texterna. Koderna fick olika färger för att markera vilka delar som hörde ihop. Under processens gång både tillkom och förändrades temana, som till slut bestod av sex till antalet. Analysnivån är än så länge textnära vilket gör att den hermeneutiska cirkeln tar form. Först i nästa steg lyfter abstraktionsnivån.

4.7.2 Fördjupad tolkning

Nästa fas är den fördjupade tolkningen där abstraktionsnivån lyfter. Tolkningen görs genom att se relationer mellan tidigare funna teman. Texterna läses ännu mer fokuserat genom ett raster av teori som agerar verktyg för att underminera förförståelsen i större utsträckning (Dahlberg et al. 2007:283-284). Med hjälp av både den symboliska interaktionismen och Putnams teori om socialt kapital kan vi frilägga och tilldela mening. Den nya tolkningen omfattar den tidigare vilket leder till en ny totalisering - en större helhet än summan av delarna (Ödman, 2007:67). Genom processen av att utveckla och lägga analysen på en högre abstraktionsnivå, där materialet bearbetas på ett djupare plan, kan vi sedan utveckla cirkeln till en spiral där kunskapen och förståelsen blir mer djupgående och oändlig (Ödman, 2007:104).

Vi arbetade vidare med alla teman från den inledande tolkningen. Genom att läsa transkriptionerna flera gånger hittar vi underliggande strukturer och mönster. Här tog vi fram citat som exemplifierar fynden. De underliggande mönstren talade för att sätta ihop flera teman till större teman. Den fördjupade tolkningen innefattar till slut tre teman: *Fasaden om självständighet*, *Hantering av motstånd* och *Ambivalenta roller*.

4.7.3 Huvudtolkning

På ännu en högre abstraktionsnivå i och djupare i den hermeneutiska spiralen sker huvudtolkningen. Här jämförs de teman som fortfarande är kvar sedan de hittades i den inledande tolkningen och sållades i den primära tolkningen utifrån deras koppling till studiens frågeställning. Genom den jämförande hållningen kan tolkningen leda till en mer heltäckande

förståelse av datan. Vi ställer frågor till materialet så som “hur hänger tolkningarna ihop och varför hänger de ihop just så?” “Framträder några mönster som kan förklara meningen i datan på ett allomfattande sätt?” (Dahlberg et al. 2007:284). Med hjälp av denna avslutande tolkning är meningen att komma fram till en ny helhet som binder samman alla delar - hela pusslet ska läggas. Det innebär att den nya totaliseringen omsluter det tidigare och samtidigt täcker en ännu större del av verkligheten (Ödman, 2007: 66). Huvudtolkningen som vi valt att döpa till *Anpassning* syntes nu som en röd tråd genom hela materialet. Det gav en heltäckande förståelse av datan och besvarar samtidigt studiens frågeställning.

4.8 Etiska ställningstaganden

I början av varje intervjutillfälle fick intervjupersonerna ett informationsbrev (Bilaga C). I detta behandlades de fyra etiska huvudkraven på ett mer lättförståeligt sätt. Brevet lästes igenom tillsammans med intervjupersonen. Nedan följer den information som behandlades.

I enlighet med samtyckeskravet informerades samtliga intervjupersoner om deras medverkan i studien (Vetenskapsrådet, 2022:10). Varje intervjuperson gav sitt skriftliga samtycke i form av en underskrift på informationsbrevet. Eftersom studiens målgrupp var personer i åldrarna 15-19 var samtliga tillräckligt gamla för att skriva under sin egen medverkan. Därför lämnades ingen information till vårdnadshavare.

Enligt informationskravet gavs information om studiens syfte, intervjupersonernas roll i studien och villkoren för deras medverkan. Utöver det informerade vi om oss som utförde studien. Intervjupersonerna fick även information om att deras medverkan var frivillig och att de hade rätt att avbryta den när som helst under intervjuens gång (Vetenskapsrådet, 2020:7). Genom en tydlig kommunikation och muntlig kvittens från intervjupersonerna säkerställde vi att de hade fått den nödvändiga informationen. Samt att de själva bestämde i vilken utsträckning de ville medverka. De gavs exempel på att säga pass och fick veta att detta inte skulle ifrågasättas utan att intervjun skulle fortsätta utan kommentarer.

Med anledning av kraven på att personlig eller känslig information om deltagarna behandlas med sekretess, informerades vi intervjupersonerna om deras anonymitet och att deras personliga uppgifter aldrig skulle framkomma i studien. Detta i linje med konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet, 2002:12). Vi valde att aldrig registrera personlig information utan intervjupersonerna kodades för att inte kunna identifieras. Inte heller skolans namn registrerades. All data förvarades på våra lösenordsskyddade datorer. Vi informerades även muntligt att all data från intervjuerna skulle raderas efter studiens avslut. För att bevara anonymiteten men ändå hålla en läsvänlighet i texten har fingerade namn använts.

Slutligen enligt nyttjandekravet gavs information om att den insamlade datan endast skulle användas i forskningssyfte (Vetenskapsrådet, 2002:14). Intervjupersonerna fick veta detta samt att studien skulle presenteras på ett uppsattsseminarium.

Vi övervägde i studiens början om vi skulle beröra elevhälsoteamet i vår samtalsguide eftersom det kan vara känslig information att tala om för intervjupersonen. Vi valde därför att utforma frågor kring hur de gjorde för att få kontakt med elevhälsoteamet. På så vis uppmanades inte intervjupersonerna att berätta varför de besökt elevhälsoteamet. Vi upplever att avvägningen fungerade väl under studiens gång.

4.9 Kvalitetskriterier

Hermeneutiken handlar om att hitta bästa möjliga sanning tills vidare. Det vittnar om metodens mest centrala problematik: vilken av alla möjliga tolkningar ska väljas? Frågeställningen leder till ett uppenbart kvalitetsproblem som behöver redogöras. För att uppnå giltighet behöver den så kallade hermeneutiska validitetsfrågan behandlas. Den handlar om tre aspekter. Dels att bygga upp ett systematiskt tolkningssystem vars tolkningar hänger ihop logiskt. Dels att systemet och sedan dess tolkningar, har en rimlig koppling till tolkningsobjektet. Och slutligen att förmedla så att läsaren får en ökad förståelse för problemet (Ödman, 2007:108-109).

Först och främst redovisas förförståelsen (5.1) vilket är en förutsättning för en giltig tolkning. Därtill har förförståelsen medvetet reflekterats över genom hela arbetets gång. Sedan har alla tolkningar utförts i enlighet med den så kallade *välvillighetsprincipen* vilket innebär att pröva de goda grunderna för varje handling eller varje uttalande. Enligt principen uppfattas intervjupersonerna som rationella, vars handlingar är rationella och som alltid handlar på så kallade goda grunder (Ödman, 2007:86). Vi utgår från en respekt mot andra människor och deras uppfattningar i vår tolkning.

Den första aspekten av validitetsfrågan handlar om att upprätthålla det som Ödman (2007:110) kallar för *del-helhets kriteriet*. Tolkningssystemet som används i analysen ska göra dels att de olika nivåerna av tolkningen hänger ihop till en helhet. Helheten som återfinns i huvudtolkningen ska sedan bekräftas av deltolkningarna - delarna säger något om helheten och vice versa. Det handlar om att uppnå en totalisering där den ogripbara abstrakta helheten klagörs i delarna. Samt en precisering där delarna klarnar i ljuset av helheten. Helheten blir något annat än summan av dess delar, och nya saker kan upptäckas i delarna. Den andra aspekten handlar om *intern och extern validitet*. Kontroll av det inre sammanhanget görs mot den teoretiska referensramen (avsnitt 3) för att upptäcka blinda fläckar, brist på realism, snävhet i perspektiv med mera (Ödman, 2007:111). Kontroll av det externa sammanhanget görs genom att delarna stäms av mot den rådande kontexten vilket modifierar huvudtolkningen. Vi påminner oss om att vi rör oss kring skolan som arena och att utbildningskontexten till exempel innefattar maktkomponenter som vi måste vara medvetna om. Eftersom hermeneutiken menar att vi alltid ser, som de historiska varelser vi är, från vår position medför det att de fynd vi hittar är kontextberoende. Därför är sanning i ständig förändring och även föreliggande studiens fynd måste förstås som kontextuell. Vissa aspekter går att generalisera medan andra säger något om just denna specifika situation. Det är till exempel möjligt att resultaten kan översättas till hur unga män i åldrarna 15-19 år upplever hjälpsökande oavsett skola i landet. Men det går inte att översätta till hjälpsökande generellt inom andra arenor och andra målgrupper. Den tredje aspekten handlar om att förmedla på ett sätt som möjliggör läsaren att själv få en ökad förståelse för frågeställningen: *unga mäns upplevelse av att be om hjälp i skolan*. Den aspekten anses uppfyllas av att bemöta de tidigare två aspekterna samt att genomgående redogöra för processens gång på ett tydligt sätt.

5. Resultat

I följande avsnitt kommer vi redogöra för vår förförståelse kring ämnet *unga mäns upplevelse av att be om hjälp* samt presentera studiens resultat i tre steg. Det första steget är den inledande tolkningen där vi efter att ha läst igenom alla intervjuer flera gånger kommit fram till 6 olika teman. Analysen är på så vis en textnära analys där vi vill hitta gemensamma drag för samtliga respondenter. Vi anser att dessa teman representerar en helhetsbild av materialet som framkommit genom intervjuerna. I nästa steg presenteras den fördjupade tolkningen. Den

fördjupade tolkningen innebär att vi i det steget fördjupar tolkningarna genom studiens teorier samt presenterar citat från intervjupersonerna. Slutligen presenteras en huvudtolkning som har en högre abstraktionsnivå än de tidigare två tolkningsstegen. Huvudtolkningen ämnar att knyta ihop studiens resultat och presentera en heltäckande förståelse av datan.

5.1 Reflektion kring vår förförståelse

Vår förförståelse inför ämnet *unga mäns upplevelse av att be om hjälp i skolan* är relativt liten. Vår förförståelse grundar sig mestadels i våra erfarenheter från vår skoltid. Under den tiden noterade vi aldrig att svårigheter eller problem kring att ämnet var könskodat. Vi har dock båda två upplevelser från skoltiden där vi själva avstått från att be om hjälp, fast vi egentligen hade behövt göra det. Vår livserfarenhet och tiden på universitetet har dock fått oss att förstå könsskillnaderna i problematiken kring hjälpsökande över lag.

Vi själva är inte män, men vi har söner. Både i förskoleåldern och i intervjupersonernas ålder i studien. Utifrån det har vi en förförståelse om målgruppens sätt att kommunicera. Den säger oss att vi kan behöva anstränga oss både för att få frivilliga att ställa upp på intervju och för att få dem att samtala med oss på ett bekvämt sätt. En farhåga som fanns inom oss var att ämnet skulle kännas för abstrakt och att intervjupersonerna, på grund av ålder och kön, skulle ha svårt att tala med oss om så pass djupa frågor. Vi valde att se det som en utmaning att få de unga männen att reflektera, vilket vår förförståelse sa att de oftast inte gör i vardagliga livet.

Som mammor till söner väcks en medvetenhet kring att det kan vara en riskfaktor att vara pojke, sett till statistiken i skolan om sämre skolresultat och till den låga andel vårdsökande bland annat. Därifrån väcktes både ett intresse och ett känslomässigt driv kring att studera just pojkars upplevelse av hjälpsökande i skolan.

5.2 Inledande tolkning

Nedan redogör vi för den inledande tolkningen som består av följande sex teman: *Lösningsorienterade strategier, Relationens betydelse, Att inte vilja synas, Självtändighet, Att inte hantera motstånd* samt *Känslor kring hjälp*.

Lösningsorienterade strategier

Intervjupersonerna beskriver sina skolstrategier som fokuserade på att snabbt komma till handling och att snabbt lösa uppgiften. Att ta sig an uppgiften beskrivs kring att få ett svar eller att bli klar så fort som möjligt. Därefter ägnas ingen övrig tid eller tankekraft åt det som redan är klart och inlämnat. Stöd av i första hand internet och vänner används för att få rätt svar på frågan eller uppgiften. Stöd från lärarna efterfrågas om de tror att de kan få ett snabbt och direkt svar.

Relationens betydelse

Kvaliteten på relationen till lärare spelar stor roll för hjälpsökande i skolan. En god relation underlättade när eleverna ville be om hjälp. Beskrivningar om tillgänglighet till följd av en avslappnad relation återkom. Samtliga intervjupersoner nämner kompisar som en viktig resurs i det sociala stödet. Hjälp från lärare efterfrågas enbart angående skoluppgifter. Hjälp från vänner efterfrågas både angående skoluppgifter och, i de flesta fall, personliga problem. Även familjen nyttjas för stöd i framför allt personliga problem men i vissa fall även gällande skoluppgifter. Hjälpsökande hos kuratorn sker enbart om en god relation redan är etablerad.

Att inte vilja synas

Samtliga intervjupersoner beskriver ett planlagt hjälpsökande som handlar om att inte vilja visa inför andra personer att de behöver hjälp. Det upprätthålls dels genom att ställa frågor när de kan vara diskreta, efter lärarens genomgång till exempel. Dels att inte ställa frågor när de riskerar att avslöjas att inte ha lyssnat eller av annan anledning borde kunna utan att fråga.

Självständighet

Intervjupersonerna beskriver att de i första hand ofta försöker lösa sina problem på egen hand, innan de väljer att be om hjälp. Rent praktiskt försöker de alltså läsa igenom instruktioner ytterligare än gång eller använder internet för att lösa sitt problem både i skolan och i arbetet med skoluppgifter hemmavid. Intervjupersonerna väljer att inte söka hjälp i första hand och kan därför ses som självständiga i sitt arbete.

Att inte hantera motstånd

Ett genomgående tema för flera av intervjupersonerna är att de beskriver att om de möter hinder i hjälpsökandet ger de upp, i de flesta fall tidigt in i uppgiften. Det gäller framför allt när studier utförs hemifrån. Det finns även tendenser hos vissa av intervjupersonerna att de ger upp så fort de inte förstår en skoluppgift även när de är i skolan, och därmed inte ber om hjälp.

Känslor kring hjälp

Intervjupersonerna beskriver olika känslor kring hjälp. Vid första anblick uppfattas inte några negativa känslor kopplat till att be om hjälp. Flertalet intervjupersoner beskriver dock att upprepat hjälpsökande kopplas ihop med negativa känslor om den egna personen. Flertalet intervjupersoner beskriver också att när någon annan ber dem om hjälp, uppfattas de som behövda i situationen vilket leder till ett ökat självförtroende kopplat till uppgiften.

5.3 Fördjupad tolkning

Nedan presenteras den fördjupade tolkning som vi gjort av materialet. Vi kommer totalt att presentera 3 teman som är en totalisering av de tidigare temana som presenterades i den inledande tolkningen. Dessa nya teman är: *Fasaden om självständighet*, *Hantering av motstånd* samt *Ambivalenta roller*.

5.3.1 Fasaden om självständighet

Det här temat är en totalisering av de två tidigare temana: Att inte vilja synas och Självständighet. Temat handlar om att intervjupersonerna ger uttryck för att vilja lösa saker själva vilket signalerar självständighet där man i första hand inte vill blottlägga sin okunskap inför andra. Redogörelsen av temat följer formen av den hermeneutiska spiralen. Vi inleder med en ytlig förståelse där citaten är korta, och fortsätter senare till djupgående analyser med rikare citat.

Flera av intervjupersonerna antyder att de föredrar att lösa saker på egen hand. Två av dessa intervjupersoner är extra tydliga. Darion beskriver sin självständighet på följande sätt:

ehm.. asså jag som person är inte en sån som ber om hjälp faktiskt. Jag löser det hellre själv... (Darion)

Här framställer Darion sig själv som självständig. Det framgår dock senare i intervjun att det egentligen handlar om en skam inför att blotta sig inför andra. Därför upplever vi Darion som att han upprätthåller en självständig fasad i syfte att skydda sin skam inför andra.

Filip beskriver i sin tur sin självständighet som följande:

...de finns en slags så här att man inte vill fråga omedvetet. man lär sig, eller inte lär sig men att "det där borde sitta" man ska försöka själv i stället. lösa saker på egen hand. (Filip)

I Filip's fortsatta resonemang antyds att orsaken till självständigheten är att det finns en skam i att inte ha hängt med i undervisningen. Hans självständighet tolkas som ett uttryck för sin rädsla av att inte ha förstått. Det kan kopplas till den symboliska interaktionismens idé om att manipulera sina egna handlingar utefter det förväntade gensvaret från omgivningen. Insikten av risken att uppleva skam ger alltså upphov till ett behov av att undgå situationen genom att utöva en mer medveten handling. I Filip's fall tar den formen av att han avstår att be om hjälp. Filip förklarar med ett exempel:

Man känner typ också ibland att läraren hade nyss genomgång om något och så vill man fråga ändå för man är inte säker men då kanske man skippar för att annars känns det som att läraren typ "hörde du inte min genomgång" (Filip)

På frågan om det kändes pinsamt att inte ha lyssnat svarade Filip följande:

Aaa exakt eller för att jag inte gjort uppgiften och därför vill jag inte bränna mig själv (Filip)

Filip berättar att han skäms inför att inte leva upp till de förväntningarna som finns på honom. När han är medveten om att han brister vill han inte att det ska upptäckas.

I Bens resonemang om samma sak framgår att det finns något djupare bakom att hålla upp en fasad av att ha hängt med i undervisningen.

Så man försöker väl å skydda upp de man gjorde fel då. Skulle ja tro [...] exakt man försöker...skydda sin (paus) skam höll ja på att säga...a. (Ben)

Fortsatt bad vi Ben förklara lite mer om vad som kan hända om han inte skyddar sin skam.

Nej asså ingenting allvarligt! Men de e bara de här att man inte (paus) a man vill ju inte va den liksom som frågar om hjälp hela tiden man vill inte...eh...förknippas med såhär dåligt på nå sätt. (Ben)

Vi tolkar det som att Ben vill uppehålla sin fasad av självständighet för att inte förknippas med att inte förstå vilket han framställer som en svaghet. Därmed markerar han samtidigt att det är positivt att omedelbart förstå, utan att behöva fråga. Den inre processen kan beskrivas som konversationen mellan Jaget och Miget som återfinns inom den symboliska interaktionismen. Jagets omedelbara impulser av att behöva hjälp justeras av Miget som håller tillbaka. Efter att ha reflekterat över hur det skulle uppfattas av läraren justeras beteendet i ett försök att följa normen för att behålla sitt självvärde (Sandstrom et al., 2006:129). I och med det upprätthålls samtidigt normen som innebär ett begränsat handlingsutrymme generellt för de unga männen. Rädslan inför skammen håller dem tillbaka innanför normernas begränsningar.

I intervjuerna samtalades det också om hjälpsökande kopplat till andra delar av skolväsendet. Bland annat om deras upplevelser av att söka hjälp hos kuratorn på skolan. Det framkom att samtliga intervjupersoner utom två ansåg att hjälpsökande hos skolkuratorn inte var något för dem och att de hellre löste problemen själva eller på annat håll. Goran säger att han skulle ha pratat med kompisar om han mådde dåligt och inte en lärare i första hand. Goran nämner aldrig att kuratorn finns som ett alternativ för hjälp. När vi (den som intervjuar) introducerar att det finns ett elevhälsoteam att tillgå svarar han såhär:

A jag hade nog inte gått dit. Som person. I första hand i alla fall. Jag hade nog gått hem i sånna fall å pratat med mina föräldrar. Tror jag. (Goran)

Filip beskrev att han under en period hade mått psykiskt dåligt men valde att hantera detta på egen hand utan att ta hjälp av andra.

Det kändes inte som att jag hade anledning till att vara deprimerad. det var inget stort eller traumatiskt som hade hänt. det kändes som att det var utan anledning. liksom, folk har det sämre. jag får bita ihop och lära mig hantera det själv. (Filip)

Av någon outtalad anledning säger Filip att han anser att hans problem inte platsar för hjälpsökande hos kurator eftersom han anser att hans problem inte är tillräckligt stora för det. Det blir hans lott att bita ihop i stället. Däremot är han villig att nyttja andra delar av elevhälsoteamet om han har fysiska besvär men han har inget exempel på det som han har med sina psykiska besvär. Filip berättar att han har kommit tillrätta med sitt psykiska mående. Vi förstår av hans berättelse att han har bevisat för sig själv att han löst problemet på egen hand utan att ta hjälp. Det leder till en förstärkning av det normativa beteendet att undvika hjälp och se sig själv som självständig. Den föreställningen återkommer hos flera av intervjupersonerna. Darion ger en bild av att man slits mellan olika roller. Å ena sidan kan man be om hjälp, men å andra sidan passar det inte in i vad som förväntas av en.

Men återigen, jag är inte en sån som...som pratar mycket om känslor... eee jag håller sånt för mig själv. (Darion)

Vi fortsatte intervjun med att fråga om det känns accepterat att man som kille går till kuratorn på skolan, vilket han initialt tyckte att det var. Han svarade att det är självklart. Vi frågade även om han trodde att det var en enkel sak att göra eller om det kan finnas något hinder som behövde överkommas. Nedan följer Darions resonemang:

Mmm... jag skulle nog säga att det är en lätt grej. men sen kommer det där upp igen, att det inte känns så acceptabelt, att gå och prata om känslor... som kille i alla fall... (Darion)

Första gången som känslor nämns i samtalet är när Darion själv tar upp det. Vilket kan tyckas vara anmärkningsvärt. Framför allt när han säger att han inte är en sån som pratar om känslor. Det tyder på en medvetenhet om unga mäns generella tendens att inte prata om känslor. Om så är fallet kan Darions uttryck tolkas som ett ställningstagande - han pratar inte om känslor, det är inte hans grej, alltså ingår han i normen för att vara man. Dock blottas hans ambivalens i citatet. Å ena sidan kan killar gå till kurator, å andra sidan pratar inte killar om känslor. Genom att reflexivt studera sitt eget beteende kan det anpassas för att övervinna motståndet - här för att passa in i normen om hur unga män ska vara. Det visar på en internalisering av normer med hjälp av symboler. Utifrån den symboliska interaktionismens centrala idé om gemensam

mening vore det irrationellt att undvika hjälpsökande vid behov av det (Thunman & Persson, 2011: 56). Först när vi förstår gemensamma normer blir beteendet begripligt. Först därefter kan de unga männen justera sitt beteende utifrån dem. Vi tolkar det som att intervjupersonernas förhållningssätt till kuratorn på skolan har att göra med de normer som finns om hur man ska vara och uppfattas som ung man i skolvärlden. Vi uppfattar det som att intervjupersonerna vill ge ett sken av att klara saker själva och därmed leva upp till de förväntningar som finns. Således undviker de att visa sig sköra för att upprätthålla fasaden. Genom att inte uppsöka kuratorn, blottlägger de inte sitt beroende av andra personer i omgivningen och kan därmed upprätthålla sin bild av att vara självständig.

Kim snuddar vid en förklaring till fasaden om självständighet:

Mm ja men typ... nästan som en norm... att man förväntas kunna klara det själv liksom (Kim)

Kim sätter ord på den begränsande normen av att vara ung man i skolan med de förväntningar som finns om att vara självständig.

Det framgår i analysen att det finns situationer där hjälpsökande väljs bort i försök att dölja sin okunskap inför andra. De unga männen säger själva att de egentligen inte är anmärkningsvärt självständiga även om de ger uttryck för att vara det. De berättar att de vill vara och ibland tror att de är självständiga eftersom motsatsen skulle få en negativ innebörd för dem. I dialogen startas ett tillfälle för reflektion. Genom den kommer de själv till insikt och förstår sig själva bättre.

Nästa tema handlar om de unga männens strategier i skolan i kombination med vikten av goda relationer.

5.3.2 Hantering av motstånd

Detta tema uppkom som en sammanslagning av *Relationens betydelse* och *Att inte hantera motstånd* samt *Lösningorienterade strategier*. Dessa bitar slogs samman i en totalisering då delarna hade gemensamma nämnare som framkom i analysen av dem var för sig. Även här följer analysen spiralmetaforen som successivt går djupare.

I samtliga intervjuer går samtalet kring något slags upplevt motstånd i form av att inte förstå. Alla intervjupersoner beskriver hur de på ett mer eller mindre aktivt sätt möter motstånd. Sett likt en linje möts motståndet på linjens ena ytterkant med passivitet genom att ge upp eller att vänta ut motståndet. I linjens andra ytterkant möts motståndet genom att omedelbart be om hjälp hos personer som finns tillgänglig i närheten. Flera intervjupersoner använder strategier från båda ytterkanterna vid olika tillfällen. Eller andra strategier som finns däremellan: be om hjälp hos en kompis exempelvis. Nedan följer ett citat där Caesar beskriver hur han gör när han får en uppgift i skolan som han inte förstår direkt.

*Jag brukar inte tänka på de faktiskt. jag brukar låta det vara tills... tills de faktiskt behövs.
(Caesar)*

Vi tolkar det som att Caesar har en hög tilltro till sin egen förmåga att klara av saker på egen hand och att de uppgifter som känns oklara till en början löser sig bara han får lite mer tid och förståelse för helheten av uppgiften. Han ber alltså inte om hjälp eller löser problemet aktivt utan han inväntar att han ska förstå senare. Caesar beskriver att han brukar förstå när helheten är mer begriplig.

Jaa.... då ibland så frågan man men ibland så låter jag det bara va om jag ska vara ärlig, man låter det vara och hoppas på att förstå sen, någonting sånt (Caesar)
Ja men visst, det kan man ju göra av helheten liksom, att de lägger sig ändå (Intervjuare)
Exakt det lägger sig till slut, man brukar förstå. (Caesar)

Av det sista uttalandet kan vi förstå att Caesar har positiva upplevelser av att ha förstått och klarat skoluppgifter tidigare. Förmodligen har tidigare erfarenheter av att lyckas i skolan format tilltron till den egna förmågan. Liam ger också en bild av att vänta ut motståndet. På frågan om hur han gör när han befinner sig hemma och inte förstår en skoluppgift svarar ha så här:

Eh...(paus) då...väntar jag väl till dagen efter kanske [...] ger upp...nästan...(Liam)

Liam ger inte en bild av en tilltro till att förstå vid ett senare tillfälle. Tvärtom ger han upp om han möter motstånd i en situation där det inte finns en naturlig väg att be om hjälp som i klassrummet. Det han refererar till är att han kan be om hjälp nästa dag i skolan. Fler andra intervjupersoner ger samma bild som Liam gör. Det vill säga i den första ytterkanten av linjen av strategier, med att passivt möta motståndet av att inte förstå. I den andra ytterkanten av tidigare nämnda linje över strategier hanteras motståndet omedelbart med hjälpsökande. Nedan finns Hugos svar på frågan om han någonsin avstår att be om hjälp fast han upplever sig behöva det.

Neej. Ja, nej. Jag känner inte riktigt det. Så här. När jag har svårt så frågar jag bara om hjälp. (Hugo)

Hugo hanterar motståndet genom att snabbt be om hjälp för att lösa sitt problem. Han upplever inget motstånd inför själva hjälpsökandet. Det ses som ett medel att nå målet. I samtalet med Hugo framkommer det att det inte alltid har varit så för honom. På frågan om han har avstått från att be om hjälp tidigare svarar han så här:

Jaa jättejättemycket innan nian då. A. Så då var det så här ba men eh jag skiter it (Hugo)
Nej. vad var det som gjorde att du började be om hjälp då? (Intervjuaren)
Nej det var... ja jag märkte att men det här funkar inte, jag måste! Så här jag måste ju lära mig på nått vis. (Hugo)

Av citatet framgår att Hugo har insett att han behöver använda sig av en sådan strategi för att lära sig. Det tolkas som eget ansvar över att hantera sina studier.

Variansen i personernas olika berättelser handlar om olika sätt att hantera det upplevda motståndet. Gemensamt för samtliga är att uppfattningen om både motståndet i sig och lösningen är beroende av individens sociala stöd. Samtliga nämner vänners betydelse flera gånger om. Nedan följer ett citat från Caesar som beskriver hur han bär sig åt för att få hjälp med skolarbetet:

De första jag skulle göra är att fråga kompisar, sen internet kanske, Youtube om jag inte förstår och till slut läraren (Caesar)

Ovan citat visar på att det sociala stödet från framför allt vänner är en viktig del i hjälpsökandet. Det tolkas som att det är en lägre barriär till att fråga vännerna, än vad det är till lärarna och att detta påverkar hur och vem man väljer att fråga när man stöter på problem. Det sociala

nätverket verkar även vara viktigt för intervjupersonerna när de är hemmavid. Exempelvis beskriver Darion i nedanstående citat att han har sina familjemedlemmar som socialt stöd när han kör fast i skolarbetet som görs i hemmamiljö.

Hmm.. jo jag skulle nog säga att jag, om det är något jag tror att någon familjemedlem skulle veta om, skulle jag fråga dom. Men annars så blir det ba Google typ. (Darion)

Det förstår det som att intervjupersonerna inte har några större problem med att vända sig till vänner och familj för att få stöd och att detta är något som vanligtvis görs i början av den hjälpsökande processen. Det verkar inte som att intervjupersonerna upplever det som något hinder att fråga sina närstående om stöd när de behöver hjälp. Vidare tolkas det som att barriären till att fråga lärare om hjälp, är något högre, än den till vänner och familj. Hur intervjupersonen upplever sin relation till läraren, verkar ha en påverkan på i vilken utsträckning man ber om hjälp till den personen. Nedan följer ett exempel från Ben där han beskriver skillnaden i upplevelsen av att be om hjälp, beroende på relationen till läraren:

Så då då frågar jag ju alltid asså då...de e mer som att jag pratar med han som att det vore min polare än en lärare. Sen i andra ämnen då är det bara...lärare liksom (visar med handen långt ifrån sig själv). (Ben)

Att söka hjälp hos en lärare där relationen är god beskrivs som enkelt och kan göras spontant. Om det finns en inbyggd distans däremot är barriären större. Ben beskriver att han i så fall överväger eventuella risker med hjälpsökandet.

Ja polarna bak, fram, sidledes. Eller så går ja till dom liksom de. eh... de e sällan ja frågar lärarna? om hjälp. Eh...de e också lite såhär vad ja...vem eller vilken lärare jag tycker e bra för att förklara så jag förstår. eh...också såhär att om a visst ja kan fråga men också såhär man vill inte för de e...de kanske låter dumt. Om du förstår? (Ben)

När relationen mellan lärare och elev är sämre finns det en inbyggd risk med att fråga om hjälp. Det innebär ett tillfälle att eventuellt bli dömd eftersom relationen saknar den solida tillit som goda relationer utgörs av. Inför någon som känner eleven bra finns utrymme att göra bort sig utan påföljder eftersom relationen bygger på en gemensam historik. Det är ofrånkomligt att det finns en maktobalans mellan elev och lärare och att eleven på så vis alltid utsätts för bedömningar. Genom att ha en god social relation är det dock möjligt för eleven att göra misstag eftersom läraren har en större förståelse och bakgrund om eleven. Det tolkar vi som att tilliten i de sociala relationerna har en avgörande betydelse för upplevelsen av att be om hjälp. Det framgår tydligt i Jespers berättelse om att avstå från att be om hjälp i tron att lärares relation ska bli negativ. Det gäller om han behöver be om hjälp vid upprepade tillfällen.

Eh... Ja brukar inte vilja fråga läraren så ofta för då känns det som att dom blir arga. (Jesper)

Detta kan förstås som att relationen inte tål den påfrestning som Jesper anser att det upprepade hjälpsökandet innebär. Av det kan vi tyda att relationen till lärare, om relationen inte är särskilt god, kännetecknas av det som Putnam benämner som formellt nätverk. Det innebär att nätverket är organiserat och att det kännetecknas av ett utåtriktat förhållningssätt. I ett sådant nätverk är relationen nödvändig för att få strategisk information (Tuominen & Haanpää, 2021:620). Om relationen är tillräckligt god kan den betraktas som ett informellt

vänskapsnätverk. Hit hör även vänner och familj. Relationen stärker gruppen och är en källa till stöd, ömsesidighet och solidaritet (Tuominen & Haanpää, 2021:620). Den nära relationens betydelse gestaltas tydligt av Liam som går i en klass med bara 8 elever. Han beskriver att det känns naturligt och bra att be om hjälp i klassrummet på grund av gruppens storlek.

Nej asså jag tror att dom flesta kan be om hjälp eftersom vi e sån...liten å tight klass liksom. Alla...kan va öppna å så...(Liam)

Dock framgår det att inte enbart gruppens storlek avgör känslan. Utan att gruppens storlek snarare möjliggör den goda relationen som är den verkliga anledningen till att det känns lätt att be om hjälp. Det gäller både elever och lärare. I den lilla gruppen blir känslan av solidaritet tydlig då medlemmarna hjälper varandra. På så vis har det utvecklats ett informellt vänskapsnätverk i gruppen. Det sker när väl relationerna har utvecklats till ömsesidigt stödjande. Liam får frågan om det finns tillfällen då han har velat be om hjälp men avstått och svarar så här:

Jaa? e de har nog hänt vid nån genomgång. men de var mer i början. när man inte kände varandra lika bra. Så...då var det ingen annan som behövde hjälp å då...satt man där å tänkte "a men då kör vi på ändå"...fast men inte riktigt va me (pratar väldigt tyst)... (paus). men nu...nu säger ja alltid! (pratar självsäkert). (Liam)

9 av 11 intervjupersoner berättade att de inte skulle uppsöka kuratorn om de upplevde besvär med psykisk ohälsa. De 9 personer som uppgav detta ansåg att det inte var något för dem. De två personerna som uppgav att de hade kunnat söka sig till kuratorn beskrev att de redan från början av studietiden hade skapat sig en god relation tillsammans med kuratorn. De hade skett via introduktionssamtal tillsammans med kuratorn på skolan där kuratorns mål var att lära känna eleverna. Kuratorn beskrivs som en schysst person som är inbjudande och skön att prata med. Vi uppfattar det som att eleverna som redan på ett tidigt stadium hade fått kontakt med kuratorn också hade lättare att söka hjälp hos elevhälsoteamet. Relationen är återigen en viktig del i hjälpsökandet och en viktig faktor för att våga ta steget. Emir ger ett svar på varför han inte vänder sig till elevhälsoteamet:

Aaa eller alltså jag ser inte mig själv att gå till en skolsköterska faktiskt, eller i alla fall inte direkt. Jag har min familj, jag är nära mina föräldrar och kan prata om allt typ. ...så jag pratar hellre med dom, jag känner liksom inte skolsköterskan. jag pratar hellre med någon jag känner å sen om de råder mig att att söka vård då söker jag mig till vården, men om det är något jag bara behöver prata om då går jag till mina föräldrar (Emir)

Av Emirs påstående framgår återigen att det sociala stödet har stor inflytande på hur individerna hanterar motstånd. Hjälpsökandet i sig anses inte problematisk men valet att söka hjälp underlättas av tillitsfulla nära relationer. Även om det inte är hos dem som hjälpen söks, som i Emirs fall där han skulle kunna söka professionell hjälp med villkoret att någon närstående råder honom till det först.

Detta tema handlar om relationernas betydelse för att be om hjälp och hur unga män i skolan hanterar motstånd. En inbyggd distans gör barriären större för att be om hjälp medan en god relation öppnar upp för att söka stöd både hemmavid och i skolmiljö. Nästa tema handlar om att balansera olika roller.

5.3.3 Ambivalenta roller

Detta tema uppkom som en totalisering av de tidigare temana *Känslor kring hjälp* och *Att inte vilja synas*. Här återanvänds temat *Att inte vilja synas* eftersom andra aspekter av temat har framträtt i kombination med känslor kring hjälpsökande. De unga människors känslor kring hjälpsökande beskrevs inledningsvis neutralt av samtliga intervjupersoner. Längre in i samtalet framkom föreställningar om negativa effekter av att be om hjälp flertalet gånger. De negativa effekterna kan komma från antingen lärare eller andra elever. I vår tolkning såg vi ett undvikande beteende som handlade om att inte vilja synas för att undvika dessa effekter vilket vi benämner som en ambivalens. Detta framträder som en kluvenhet i hur man vill uppfattas och vad man egentligen behöver. Analysen struktureras på sättet att först ge en bild av en neutral inställning till hjälp för att senare visa på en mer komplex bild där ambivalensen framgår tydligare.

Vissa intervjupersoner utmärkte sig med en mycket neutral inställning till att be om hjälp i skolan. Vi noterar genomgående en mycket större svårighet bland intervjupersonerna att uttrycka känslor kring att be om hjälp än att förklara känslor kring att inte förstå. På frågan om vad Adam tycker om att säga "jag behöver hjälp" svarar han snabbt så här. Liknande svar återkommer flera gånger under intervjun.

A.: jag tycker ingenting. [...] Nej. Så länge jag får hjälp med uppgiften. [...] Behöver jag hjälp så behöver jag hjälp (Adam)

Adam ger genomgående snabba svar och säger själv att han inte har reflekterat över liknande saker innan. Vi uppfattar hans uttryck som i linje med skolnormen om unge män. Goran säger också att han inte känner något särskilt inför att behöva hjälp. På frågan om hur det känns att inte förstå svarar Goran så här:

(paus) Eh...kanske inte lika mycket som det känns för många. Jag blir inte lätt stressad över grejer som jag inte förstår. (Goran)

Det kan uppfattas som att han skapar en distans mellan sitt sätt att känna och hur andra som blir stressade känner. Därmed markerar han sin avspända inställning till att inte förstå. Vi tolkar in en markering om den egna personen genom att berätta vad som inte är. Gensvaret kan precis som i Adams fall anses ligga i linjen med normen om att vara ung man i skolan. Genom att framställa sig som obrydd och självsäker stämmer personen in på normen av att vara ung man i skolan. Det är troligt att samtliga intervjupersoner har noterat sin upplevelse av att inte förstå. Det är en naturlig barriär genom skolåren som behöver bearbetas för att komma vidare. Däremot är det inte lika säkert att alla har noterat sin känsla av att be om hjälp. Det kan vara så att flera har bett om hjälp mycket färre gånger eller kanske aldrig. En känsla som kopplas till att inte förstå är frustration medan en känsla som intervjupersonerna kopplar till att be om hjälp är rädsla att bli dömd. Frustration kan anses ingå i maskulinitetsnormer medan rädsla eller osäkerhet inte gör det. Det kan vara en del av förklaringen bakom svårigheten med att sätta ord på känslorna kring att be om hjälp.

När samtalet blir lite mer djupgående märks det att intervjupersonerna tar sig tid att reflektera över skillnaden mellan det spontana svaret på våra frågor och hur det verkligen är. Samtalet ger dem tillfälle att reflektera och på sätt och vis upptäcka sig själv. Samtidigt som den inre reflektionen sker öppnar samtalspersonen upp sig i samtalet, som om de river muren och visar sitt sårbara jag. Darion ger uttryck över en ambivalens mellan två roller.

Ja... hmm.. ja, det skulle jag nog säga, några kompisar i klassen vet jag att dom inte är rädda för att be om hjälp, jag skulle också säga att jag är en av dom som inte är rädd för att be om hjälp. eller okej, nu när jag tänker på det så... jag är lite rädd för att be om hjälp själv. (Darion)

Darion beskriver att rädslan kommer från en oro att bli stämplad som dum av kompisarna. Han framstår som ambivalent och säger med egna ord att tankar om hur man ska vara kommer ibland men försvinner i nästa sekund. Det kan tolkas som att han parerar olika roller. Den ständigt pågående konversationen mellan Jag och Mig gör att Darion har förmågan att reflektera över sitt eget beteende. Jaget formar en omedelbar bild av hur det är, varpå Miget tar vid och kommer fram till en annan uppfattning genom att kortvarigt reflektera (Sandstrom et al., 2006:129). Efter snabbt övervägande medger Darion att han visst är rädd för att be om hjälp. Han parerar yttre rollförväntningar genom den inre reflektionen. Av det framgår att ett visst mått av rollövertagande ingår - han föreställer sig i ett utifrånperspektiv och inser då att det finns en annan bild än vad han ger uttryck för vid första impulsen. De unga männen använder strategier som vid första anblick framstår som smidiga men som också kan förstås som ett sätt att inte dra uppmärksamheten till sig i en situation av att behöva hjälp. Ben berättar att han aldrig har räckt upp handen i matte som han anser sig dålig på, men att han ofta räcker upp handen i historia som han anser sig duktig på. Han refererar förmodligen till att ge svaret på lärarens fråga och inte att be om hjälp. Ändock ger han en bild av att vara stolt över att kunna, och att undvika att dra uppmärksamheten till sig när han inte kan. Det ger en kontrast till temat *Att inte vilja synas* eftersom uppmärksamheten dras till honom vid rätt tillfälle: när han kan. Det mönstret återfinns i flera intervjuer. Goran får frågan om det finns något tillfälle när det är lättare att be om hjälp och svarar så här:

När alla jobbar (snabbt svar). Då är det lättare. När läraren inte...passa på när läraren inte är upptagen å... har genomgång eller hjälper någon annan. Då är det lättare att fråga absolut. (Goran)

Vi förstår ovanstående citat från Goran som att det är enklare att fråga läraren i klassrummet när resterande klasskamrater arbetar med sina uppgifter. På så vis märks inte behovet av hjälp på samma sätt till skillnad om man räcker upp handen mitt i en genomgång. Genom att välja sina tillfällen när man ber om hjälp riskerar man inte att bli upptäckt av andra. På så vis upptäcker inte andra att man tar ett steg ut från maskulinitetsnormen och visar sig svag. Det vittnar om en föreställning att vara ansvarig för sig själv.

Emir besvarar frågan om känslor kring att inte förstå så här:

Jag lägger de mest på mig bara att jag liksom kan förstå egentligen, men att jag inte lyssnat så mycket [...] aaaa de ligger på mig att göra det rätt. (Emir)

Emir berättar om att det är hans eget ansvar att se till att förstå, vilket han säger blir mer tydligt högre upp i utbildningen närmare studenten. Han uttrycker att man har sig själv att skylla om man inte hänger med. Även Kim riktar skulden till sig själv när han inte förstår.

Ja asså..... det kan väl bli lite småfrustrerande att man inte förstår, speciellt om man tycker att man borde förstå, eller asså, hur ska man förklara...man får en känsla av att man borde förstå, men så gör man inte de.. då kan man känna att det är lite frustrerande men...(Kim)

Kims utsaga ger en bild av att han får negativa känslor när okunnigheten avslöjas. Det innebär att det, trots vad som framgår i ett tidigt skede av flera intervjuer, faktiskt innebär någonting att vara den som inte förstår. Någonstans ifrån finns en bild av att eleverna, eller kanske de unga männen specifikt, borde förstå. Om de dessutom har fått förklarat för sig vid en genomgång förstärks den förväntan på sig själv. När prestationen brister resulterar det i en negativ föreställning om den egna personen. Att inte leva upp till outtalade förväntningar väcker negativa känslor om jaget. Ben ger ett mycket ambivalent uttryck om att å ena sidan inte ha problem med att inte hänga med, å andra ha en sårbar bild av sig själv som kan drabbas av att komma i kläm. Han beskriver hur det känns att inte förstå:

Nej men såhär att om läraren tror att man...inte hänger me eller e dålig jag tror inte att liksom...jag har inget problem att ta det. [...] Men jag tror inte att de e bra för min självbild...(Ben)

Citatet kommer från en del av intervjun som handlar om att killar och tjejer betraktas olika av lärarna. Ben menar att om en kille inte förstår får det konsekvenser för hur läraren ser på honom medan det inte händer för tjejer. Ben verkar ha införlivat den åsikten i sig själv eftersom han väljer att avstå från att be om hjälp. Han faller in i förväntningarna och följer dem, men han blir negativt drabbad av att de finns. Han säger att han inte har något problem att ta en negativ tanke från lärarna (eftersom han är kille). Men det skadar hans självbild (trots att han är kille). Inställningen är mycket ambivalent och vittnar återigen om en svårighet att parera flera roller samtidigt. Det tolkas som att Ben, liksom resten av intervjupersonerna, är socialiserade in i rollen av att vara ung man i skolan. Det sker genom det som kallas rollövertagande inom den symboliska interaktionismen. Genom att inta olika perspektiv eller roller skapas fragment av den sociala omgivningen och blir en del av den egna personen. Intervjupersonernas förmåga att identifiera sig med andras handlingar eller gensvar möjliggör förmågan till detta reflexiva handlande (Thunman & Persson, 2011:53). Intervjupersonerna justerar sitt eget beteende utifrån vilka känslor de får eller riskerar att få av omgivningens gensvar: om de frågar mycket kan de anses vara dåliga vilket är negativt för självbilden (från Bens citat). Känslorna är alltså kodade till vad som anses lämpligt och inte: i detta fall är känslan av att behöva hjälp lämpligt för tjejerna i klassen. Därmed är de socialiserade till att inte be om hjälp upprepade gånger. Flera av intervjupersonerna säger dock att det inte betyder någonting att vara den som frågar om hjälp. Ändå får flera av dem positiva känslor av att andra ber dem själva om hjälp. Intervjupersonerna visar alltså på en ambivalens. Det är som tidigare beskrivet en delad känsla i att be om hjälp från andra, men det uppstår en positiv känsla när de känner sig behövda av andra i sin närhet. Den känslan utgör grunden för socialt kapital. I de sociala nätverken (där socialt kapital alltså finns) är ömsesidighet oundvikligt. Det är vad som håller dem samman. På så sätt blir ömsesidigheten en norm i det sociala nätverket. Caesar ger ett uttryck för vad han tycker om att andra ber honom om hjälp samt hur det känns:

Jag tycker det är jättebra. får då kan man liksom, man förstår bättre själv när man lär ut till någon annan [...] man blir glad, man känner sig så här lite mer säker, för att man, dom frågar liksom en, å så tror dom liksom att man förstår [...] så man får lite mer självförtroende. (Caesar)

Vi uppfattar detta som att Caesar anser att han blir uppfylld genom att få frågan och på så vis utvecklar sig själv genom det. Vi upplever det som att Caesar inte kräver något tillbaka av personen i fråga utan hjälper till för både sin egen och den andres skull. På så vis sker ett utbyte av kunskap. Putnam benämner detta som generaliserad ömsesidighet vilket innebär att hjälpa

någon utan att förvänta sig något i gengäld för det, men ändå med en tilltro till att få hjälp om så behövs i framtiden (Tuominen & Haanpää, 2021:620)

Detta sista tema visar en ambivalens mellan olika roller som de unga männen ständigt väger emellan. Spontant anser intervjuerna att det är lätt att be om hjälp och att hjälpsökandet inte är kopplat till någon särskild känsla. Vid närmare eftertanke så framträder ambivalensen mellan rollerna tydligt. Att vara en elev som ber om hjälp för att klara uppgiften anses problematiskt.

5.4 Huvudtolkning

Nedan presenteras studiens huvudtolkning där vi analyserat och sammanfattat delarna i den fördjupade tolkningen för att uppnå en ny helhet. Huvudtolkningen innefattar de mönster som är överskridande för den totalisering av teman som gjorts i den fördjupade tolkningen. På så vis har vi funnit en precisering av vårt material som kan liknas med en röd tråd.

I en totalisering av hela det empiriska materialet fann vi att samtliga delar hänger ihop med varandra. Den genomgående röda tråden handlar om att upprätthålla en fasad av sig själv inför andra. Vi väljer att kalla vår huvudtolkning för *Anpassning*.

5.4.1 Anpassning

De unga männen handskas ständigt med att parera olika krav. Både sådana som de föreställer sig finns och som kommer från olika normer, och krav som de lägger på sig själva för att upprätthålla någon slags fasad gentemot andra. Med fasad menar vi att det finns ett hårt skal som passar in i maskulinitetsnormen. Skalet blir ett skydd för att bevara uppfattningen av den egna personen. Anpassningarna är således verktyg för att visa upp en persona utåt som stämmer med den inre föreställningen om vad som är lämpligt, det vill säga vad som är rätt enligt normen för en ung man (i skolan). Det mesta sker omedvetet men medvetandegörs när de unga männen ges tillfälle att reflektera. Då uppdragas att anpassningen är kravfylld och problematisk, likt en ständig kamp som inte går att värja sig emot. Anpassningarna som de gör handlar om att parera dessa krav som berör både förväntningar enligt normen och skolans verkliga krav. De unga männen måste både leva upp till normen om att vara självständig och att ha lätt att hänga med i skolan, samt att dessemellan faktiskt klara av att lära av och bevisa sig inför lärarna. Genomgående i alla intervjuer återger de unga männen hur de använder olika strategier för att inte blotta sig i syfte att inte visa "svaghet". Inledningsvis uttrycker de att det är lätt att be om hjälp och att det inte betyder någonting speciellt för dem. Ju djupare intervjuerna blir, desto mer framkommer problematiken kring att upprätthålla icke-svaghetsnormen (som vi anser är en del av maskulinitetsnormen). Eftersom problematiken hittas på ett större djup i intervjuerna innebär det att det är viktigt för de unga männen att undanhålla det som ligger begravet i djupet. Vi väljer att förstå det som att de unga männen manipulerar sina handlingar för att övervinna ett slags motstånd där de anpassar sig för att inte bli upptäckta. Det vore rationellt att be om hjälp när det behövs. I stället väljer de unga männen att dämpa något som borde vara reflexmässigt när problem uppstår för att i stället utöva en mer medveten handling. Motståndet som utgörs av risken att glida utanför normen riskerar att sätta den sociala identiteten i gungning. Därför manipuleras handlingarna till att stämma överens med normen. Detta trots att beteendet i grund och botten kan anses irrationellt.

De självsäkra inledningarna av samtalen med de unga männen präglades av snabba svar i en stolt ton där de framhöll att det inte är några problem för dem att be om hjälp. Senare byttes framtoningen ut till nästan ohörbart tal och blickar som flackande när svaren gällde svårigheter med att be om hjälp. Intervjupersonerna använde sig av negativa ord såsom skam, skadad självbild och att bli bränd. Dessa ord uppkom efter en viss tvekan och andra tydliga tecken på

osäkerhet. Fasaden hålls alltså uppe även i intervjun. Inledningsvis ges en bild av styrka och självständighet. Sedan krackelerar den bilden och visar sig vara något som de borde vara enligt normen. Eftersom de ständigt anstränger sig för att upprätthålla fasaden avslöjas att de unga männen egentligen är motsatsen: de är i behov av stöd ibland, de förstår inte alltid, de är sårbara och de bryr sig om hur andra ser på dem. Vid närvaro av socialt stöd rivs fasaden och de unga männen visar sig sårbara vilket ger möjlighet att våga be om hjälp.

Nedan följer totalisering av varje tema som vi funnit i den fördjupade tolkningen tillsammans med en koppling till *Anpassningen*.

Fasaden om självständighet handlar om att intervjupersonerna ger uttryck för att vilja lösa saker själva. Det kommer till uttryck genom att de försöker att lösa uppgifter och utmaningar på egen hand, innan de väljer att ta stöd. Detta signalerar att personerna ser sig själva som självständiga och lösningsorienterade individer. Det framgår dock att det finns situationer där hjälpsökande väljs bort i försök att inte visa sin okunskap inför andra. Vi uppfattar det som att intervjupersonerna inte vill blottlägga sina svagheter och okunskaper och därför väljer att lösa uppgifterna på egen hand, istället för att be om hjälp, trots att de anser sig behöva det. Vi tolkar det som att intervjupersonerna egentligen inte är anmärkningsvärt självständiga men att motsatsen, att ta hjälp, skulle få en negativ innebörd för individen. Intervjupersonerna kommer till insikt med detta själva under samtals gång. De spontana uttrycken för självständighet som inleder samtalen byts successivt ut mot insiktsfulla resonemang om att de är någonting annat än enbart fasaden som de upprätthåller. De inser att de behöver hjälp och att de skulle ha behövt och till och med velat fråga oftare, men att de avstår för att de förväntar sig negativa efterföljder. De anpassar alltså sitt beteende genom att avstå hjälpsökande för att inte anses som dumma, o-självständiga och på ett sätt icke-normativa unga män. På så sätt används anpassningar för att upprätthålla fasaden om att vara självständig.

Hantering av motstånd kretsar kring det sociala stödets betydelse. Det handlar om relationernas betydelse för att be om hjälp och hur unga män i skolan hanterar motstånd i form av att inte förstå. En inbyggd distans gör barriären större för att be om hjälp medan en god relation öppnar upp för att söka stöd både hemmavid och i skolmiljö. Distansen utgörs av både fysiskt avstånd och relationellt svaga band till potentiella hjälpare. De unga männen ger exempel på en barriär mellan dem själva och elevhälsoteamet eller lärare som de inte känner speciellt bra. Dessa vänder dem sig inte till för hjälp. Exempel på goda relationer är lärare som är utåtriktade och som de kan prata avslappnat med, familjen, vänner eller kurator om de har etablerat en relation tidigt. Dessa vänder sig de unga männen till när de behöver fråga om hjälp. De unga männen anpassar alltså hjälpsökandet utifrån relationernas kvalitet. Således är det relationella bandet en avgörande faktor om de unga männen söker hjälp eller inte.

Ambivalenta roller visar en kluvenhet mellan olika roller som de unga männen ständigt väger mellan: den självständiga unga mannen, den sårbara och den stödjande kompis. Spontant anser intervjupersonerna att det är lätt att be om hjälp och att hjälpsökandet inte är kopplat till någon särskild känsla för individerna. Vid närmare eftertanke så framträder ambivalensen mellan rollerna tydligt: att vara en elev som ber om hjälp för att klara uppgiften anses oproblematiskt, men att vara en ung man som är sårbar och i behov av stöd förknippas med negativa tankar eller känslor. Intervjupersonerna berättar om att de inte vill visa sin okunskap och dra uppmärksamheten till sig när de inte förstår eftersom det anses negativt. Till exempel väljer de sina tillfällen i klassrummet när de ber om hjälp, för att inte synas. De lägger dock ingen negativ värdering i andra personer som ber om hjälp. Varken till lärare eller till dem själva. Tvärtom anser vissa av intervjupersonerna att det dels är bra att andra ber om hjälp när

de behöver, dels att de själva blir upplyfta av att få förtroendet att hjälpa till. De ser alltså inte på andra som de ser på sig själva. Vissa tycker till och med att det är till hjälp för dem själva när andra ber om hjälp i skolan - på så sätt kan de bli hjälpta av att andra ber om till exempel ett förtydligande från läraren. I den situationen agerar klasskamrater snarare ett verktyg för att hantera motstånd av att inte förstå i hela klassen. Inte heller här finns en negativ laddning i andras behov av hjälp. Men återigen, när det kommer till intervjupersonerna själva vill de i första hand undvika att visa sitt behov av hjälp inför andra. Således blir det en ständig dragkamp för individerna om hur de vill framställa sig själva. Dragkampen symboliserar de ständiga anpassningar de unga männen ställs inför.

6. Diskussion

Följande kapitel presenterar diskussioner utifrån studiens resultat. Inledningsvis presenteras en kort sammanfattning av studien. Vi kommer sedan att diskutera resultatet utifrån studiens olika delar: syfte och frågeställning, tidigare forskning samt teoretiskt och begreppsligt ramverk. Kapitlet avslutas med en metodologisk reflektion samt förslag till fortsatt forskning.

6.1 Sammanfattning av studien

Syftet med studien var att undersöka unga mäns upplevelse av att be om hjälp i skolan. Därför har vi genomfört intervjuer med elva personer inom målgruppen. Resultatet av detta tolkades utifrån en hermeneutisk ansats vilket utmynnade i tre genomgående teman i deltagarnas berättelser. Dessa var: *Fasaden om självständighet*, *Hantering av motstånd* och *Ambivalenta roller*. I det empiriska materialet framkom att de unga männen ständigt anpassar sitt beteende, däribland hjälpsökande, på sätt som stämmer med dessa tre teman. De upprätthåller en omedveten fasad om självständighet, de hanterar motståndet av att inte förstå och de parerar flera motsägande roller. Därmed ledde tolkningen fram till den slutgiltiga huvudtolkningen som vi kallar för *Anpassning*.

6.2 Resultat i relation till syfte och frågeställning

Studiens övergripande syfte var att undersöka unga mäns upplevelse av att be om hjälp i skolan. Frågeställningen, som förblev densamma under hela studiens gång, var:

Hur är unga mäns upplevelse av att be om hjälp i skolan?

Vi anser att studiens frågeställning har besvarats och att vi har presenterat en bild över hur unga män upplever att be om hjälp i skolan. Genom djupgående intervjuer har elva röster från målgruppen själva givit svar på hur de upplever hjälpsökande i skolan. Vi anser att frågeställningen har varit relevant eftersom svaren vi fått har genererat en helhetsförståelse för den frågan och i förlängningen för studiens syfte.

I och med att syftet med studien har varit att undersöka de unga männens upplevelser har vi därmed också fått en inblick i hur unga män upplever eventuella hinder och möjliggörande faktorer för att be om hjälp i skolan. Intervjupersonerna gav en samlad bild av att det fanns hinder och att samtliga på grund av hinder hade avstått från att be om hjälp vid något tillfälle. Dock såg hindren olika ut för olika individer och situationer. Oftast handlade det om att begränsas av maskulinitetsnormer som ansågs hålla dem tillbaka från att fråga upprepade gånger. Hindren hanterades med olika strategier. Dessa bestod av att avvakta, att ge upp, att söka mer information på egen hand och att fråga om hjälp hos väl utvalda personer eller via internet. Därmed uppfylls även syftet att undersöka strategier som används när de unga männen

inte förstår i skolan. De möjliggörande faktorerna för att be om hjälp i skolan beskrivs av intervjupersonerna som tillgången till goda relationer.

6.3 Resultat i relation till tidigare forskning

Nedan följer en diskussion om vårt resultat i relation till den tidigare forskningen som presenterats i avsnitt 2. Diskussionen delas upp i ett stycke för varje tema (2.1-2.4) med fokus på det som anses mest relevant.

6.3.1 Hälsolitteracitet

Den forskning som har presenterats under temat Hälsolitteracitet visar att låg hälsolitteracitet är sammankopplat med hjälpsökande i låg utsträckning. Blom (2022) kommer fram till att män har lägre hälsolitteracitet än kvinnor oavsett utbildningsnivå. Vår studie har inte ämnat att jämföra könen utan att undersöka enbart mäns upplevelse av att be om hjälp. Däremot har en majoritet av männen i vår studie uppgett att de inte skulle vända sig till elevhälsoteamet i första hand vid upplevda psykiska hälsoproblem. Det skulle kunna vara ett fynd som är samstämmigt med Bloms artikel. Den visar att män i lägre utsträckning än kvinnor söker hjälp hos vården. Även om vår studie inte har jämfört könen kan det konstateras att män inte söker hjälp hos vården lättvindigt. Bloms artikel utgår från att undersöka hälsolitteracitetens påverkan i hjälpsökande. Den står för individuella resurser i form av: människors kunskap, motivation, kompetens, tillgång, förståelse, värdering och användning av hälsoinformation. Moss et al. (2022) resultat visar på att dessa komponenter främjar de hjälpsökande beteendet. Bloms resultat visar dock att det snarare är de samhälleliga normerna som begränsar mäns hjälpsökande. Detta är samstämmigt med vår studie där flera av personerna visste vart det skulle vända sig för hjälp men avstod på grund av att det "inte var något för dem" vilket tyder på att de samhälleliga normerna i att vara man, genomsyrar deras valmöjligheter i hjälpsökande. De var alltså medvetna om att hjälpen fanns att få, men avstod på grund av att de inte kunde identifiera sig med den rollen. Om hälsolitteracitet i stället uppfattas som individuella resurser kan det sägas att intervjupersonerna berättar på ett sätt som gör att vi uppfattar att de har en viss utbredd hälsolitteracitet. De har kunskap, kompetens, tillgång, förståelse, och kan värdera hälsoinformation. Komponenten om motivation att använda den (tex gå till elevhälsoteamet) begränsas dock av de tidigare nämnda samhällsnormerna.

6.3.2 Relationellt ledarskap i skolan

Vårt resultat kopplat till den tidigare forskningen om relationellt ledarskap är relativt samstämmigt. Både Weeggelaars (2019) och Hirsh & Segolssons (2020) resultat kretsar kring att goda relationer mellan elev och lärare leder till att eleven upplever skolan som mer behaglig och tillåtande. I Hirsh & Segolssons studie undersöktes vad som kännetecknar en bra lärare. Den aspekt som eleverna nämnde mest frekvent var att lärarna skulle skapa trygga och förlåtande lärmiljöer vilket ledde till att eleverna upplevde en känsla av trygghet som underlättade hjälpsökandet i klassrummet. Detta resultat är samstämmigt med vår studie eftersom fler av intervjupersonerna betonade att det var enklare att be om hjälp till de lärare som de hade en god och vänskaplig relation till.

Weeggelaars (2019) resultat, som enbart grundar sig på intervjuer med unga män, visar att deras engagemang för ett skolämne ökade när läraren i ämnet uppfattades som autentisk. I vår studie har intervjupersonerna berättat att engagemang för ett skolämne ökar om de snarare upplever framgång i ett specifikt ämne. De uttryckte alltså inte att engagemanget var kopplat

till en god relation med läraren. Däremot användes lärare med vilka de unga männen hade en god relation som exempel för skolämnena som de gillade - de som gillade ämnet historia upplevde även historieläraren som bra och vänlig. Av det kan det förstås att det visst finns en koppling mellan en god relation till läraren och ett engagemang för ämnet, även om intervjupersonerna själva inte uttrycker det så. De unga männen i vår studie använde inte begreppet autencitet, men däremot beskrev de att vissa lärare kändes som vänner och att de hade en god relation till varandra. Det kan uppfattas som att det fanns ett visst mått av autencitet i relationen utifrån hur Weeggelaar (2019) beskriver begreppet.

6.3.3 Maskulinitet

Vårt resultat kopplat till den tidigare forskning i temat *Maskulinitet* är mycket samstämmigt. Berggren (2021) kommer fram till att män kodas till rationellt tänkande. Unga pojkar får lära sig att beskriva saker i objektiva termer med sitt förnuft, i stället för vad de känner och upplever. De unga männen i vår studie hade svårt att sätta ord på sina känslor kring att behöva hjälp. De hade generellt sett lättare att beskriva hur det kändes att inte förstå. Det beskrevs i termer av: frustration, irritation och ilska. Samtliga kan anses vara känslor som ligger i den allmänna uppfattningen om maskulinitetsnormen. Tvärtom hade de alltså svårt att beskriva hur det kändes att vara behövande. Det ligger i linje med Berggrens (2021) resultat om att unga män har internaliserat den strukturella mansnormen i vilken det inte ingår att prata om känslor och därför är sådana beskrivningar inte lika tillgängliga i deras vokabulär. Vissa intervjupersoner i vår studie säger till och med att de inte pratar om känslor. Det är inte "deras grej". Sådana utsagor kommenteras inte vidare av intervjupersonerna utan uttrycks på ett sätt som om det inte behövde förklaras, det är ingenting udda, det ingår i att vara ung man (i skolan). Vidare visar Berggren (2021) att männen konstruerar maskulinitet inför andra män. Rädslan och skammen inför att inte leva upp till normen är en viktig komponent i varför män fortsätter att "göra" maskulinitet. Berggren (2021) ger ett exempel på unga män som förringa hur mycket de övar inför prov när andra män är närvarande, medan de ger en ärlig bild av att anstränga sig när andra män inte är närvarande. Sådana handlingar kretsar, enligt Berggren (2021) kring att män ofta är rädda för att dömas som omanliga av andra män.

Berggren (2021) kommer fram till att det finns en instabil sida av maskulinitetsgörande. Där återkommer en framställning av killar som flexibla och bitvis motsägelsefulla. Killar kan vara grabbiga inför andra men omtänksamma och väldigt verbala i andra sammanhang. Det är precis vad som framkommer under samtalen med intervjupersonerna i vår studie. Vi ser det som en dragkamp mellan olika roller som de unga männen parerar: att upprätthålla en tuffhet om att klara sig på egen hand inför andra, respektive att erkänna sig behövande och svag inför oss.

I Spector-Mersel & Gilbars (2021) studie intervjuades män som befann sig i en pågående terapeutisk behandling för PTSD. Männen hade inom militärtjänstgöringen socialiserats in i en kultur som uppmanade till att vara män som inte visade någon sårbarhet eller vårdbehövande. Efter militärtjänstgöringen socialiserades personerna in i ett nytt sätt att vara man på, i den terapeutiska arenan. Där gav intervjupersonerna uttryck för att det var okej att vara någon som är mån om sig själv, kunna gråta och uttrycka både svaghet och sårbarhet. Detta resultat visar att maskuliniteten är socialt betingad vilket även kan tänkas beskriva vår studies resultat. Det kan vara så att skolan är en kontext som erbjuder ett visst handlingsutrymme att vara maskulin på och att möjligheten till förändring eller andra uttryck kan finnas på en annan plats i samhället. Våra intervjupersoner gav uttryck av att ha en fasad som inte tillät svaghet eller hjälpsökande. Det är alltså möjligt att skolans kultur och den sociala kontexten som finns där, begränsar deras handlingsutrymme i hjälpsökandet.

Forskning på temat om *Normer i skolan* (2.3) diskuteras inte. Anledningen till det är att fynd i vår studie som angår just normer inom skolans värld har diskuterats i koppling till andra teman: framförallt maskulinitet. Det skulle således innebära upprepning att även diskutera fynden i relation till temat *Normer i skolan*. Det kan därmed sägas att tidigare forskning som har presenterats under det temat har varit relevant för vår studie vars resultat kretsar mycket kring just normer inom skolvärlden, men vi har valt att behandla dem på ett annorlunda sätt än vad vi har tagit fasta på under det temat.

6.4 Resultat i relation till teorierna

Det teoretiska ramverk som har använts för att analysera det empiriska materialet är dels den symboliska interaktionismen enligt Mead, dels Putnams teori om socialt kapital. Nedan förs en diskussion om vårt resultat i koppling till dessa.

6.4.1 Den symboliska interaktionismen

I enlighet med pragmatismen varifrån den symboliska interaktionismen är sprungen, genomförs hela studien med utgångspunkt i att det inte finns någon objektiv och allomfattande sanning. Tvärtom är studiens syfte att nå fram till, så som det uttrycks, bästa möjliga sanning för den specifika kontexten. Vidare återges alltid de deltagande unga männen som sanningsbärande i bemärkelsen att de återger sin uppfattning om vad som är verkligt. Det är vår tolkning av just deras sätt att tilldela mening som utgör resultatet. Vi söker efter vilken "sanning" som alla dem som närvarar i skolan gemensamt har skapat för just deras egen kontext. Det är av dessa skäl som djupintervjuer är det relevanta metodvalet. Studien ämnar inte kontrollera hur saker och ting är utan hur saker och ting verkar ha formats av den gemensamma gruppen. Därför efterfrågas upplevelsen av att be om hjälp i skolan just genom samtal som handlar om andras eventuella påverkan: andra elevers åsikter, lärares påverkan, undervisningens möjliggörande faktorer, distansen till andra under hemarbete och så vidare. Något som var särskilt närvarande i resultatet var den symboliska interaktionismens idé om erfarenhet av motstånd som socialisationsprocess. Teorin talar inte uttryckligen om att erfarenhet av motstånd är till för att socialisera. Det är förmodligen för deterministiskt för den symboliska interaktionismen. Vi har valt att tillägga den aspekten eftersom vi uppfattar hanteringen av helt och hållet styrd av andra: den socialiserar eftersom den bara tillåter handlingar som är accepterade av andra.

Vad gäller motstånd som socialisationsprocess är poängen att motståndet kräver att individen förmår sig att reflektera över sitt eget handlande för att sedan utvecklas från sina insikter. Motstånd i denna studie har gestaltats av att tillfällena då de unga männen inte förstår i skolan. Att möta insikten av att "jag förstår inte" är att möta ett symboliskt motstånd. Den symboliska interaktionismen anser att själva motståndet i sig är en nödvändighet för att individen ska uppfatta sig själv som separat från andra (Thunman & Persson, 2011:49). Vi har upprepade gånger lyft fram att intervjupersonerna upptäcker sig själv när intervjun når ett visst djup vid vilken reflektionen tar ordentlig form. När de unga männen ges ett utrymme att med gott om tid verkligen reflektera över hur de fungerar i situationer när de inte förstår i skolan, så upptäcker de sitt verkliga jag och utvecklar sin förståelse för självet. Det är ett mycket tydligt exempel på ett symboliskt motstånd. De unga männen upptäcker att det finns tillfällen i deras tillvaro när de faktiskt inte förstår vad som förväntas av dem och förstår vid den insikten hur de hanterar detta symboliska motstånd. Motståndet tvingar dem att reflektera över sina handlingar vilket de uppfattar när de tänker tillbaka på det faktiska motståndet. Motståndet kan

sägas vara nödvändigt för att de unga männen ska upptäcka sig själva och därmed separera sitt unika sätt att vara från resten av gruppen. Deras strategier för att övervinna motståndet präglas av den gemensamma mening som gruppen (omedvetet) har tillägnat olika strategier. Av den anledningen väljer de unga männen att be om hjälp om det kan göras relativt diskret och om det räcker att fråga en gång, att ge upp ibland, att reagera med negativa känslor eller att släppa saken helt och vänta ut motståndet. Strategierna väljs mycket varsamt utifrån vad som är accepterat just för stunden. Detta indikerar en förmåga till reflexivitet. Något som inte enbart sker inom individen som gensvar på andra individer. Det sker också inom individens uppdelning mellan komponenterna "Mig" respektive "Jag".

Självet kan betraktas som en flytande process vilken blir till i social interaktion tillsammans med andra. Det innebär att självet kan vara annorlunda i varje situation som individen befinner sig i. Det utgör en naturlig grogrund för upplevelsen av att vara splittrad i olika roller. Något som framträder som ett latent mönster i intervjupersonernas berättelser är balansen mellan olika roller. Det väljer vi att förstå utifrån den symboliska interaktionismens teori om uppdelningen mellan Jaget och Miget, två faser inom självet som det pågår en ständig dialog mellan. Dialogen syftar till att kontrollera individens beteende. Intervjupersonerna skildrar hur de justerar sitt beteende för att undvika negativa eftergifter från andra elever eller lärare. Det kan uppfattas som att Miget inom dem har parerat en spontan handling från Jaget för att undvika negativa känslor av att ha misslyckats med att följa normen. Om Jaget lyckas förstå en skoluppgift omedelbart fylls Miget med tillfredsställelse över att ha infriat förväntningarna. När de unga männen återger ett sådant exempel rycker de på axlarna och signalerar att de inte har något problem, det flyter på för dem, vilket upplevs som positivt. Om Jaget inte förstår omedelbart utan möter på motstånd påbörjas den inre dialogen kring lämpliga strategier: hur kan denna känsla av misslyckande hanteras? När intervjupersonerna återger ett sådant exempel kommer beskrivningar om inåtvänd frustration och ilska upp. Det är tydligt att de unga männen ständigt bevakar sig själva för att kunna manipulera sina handlingar så att de följer normen. Allt detta är förståeligt om självet är socialt konstruerat. Det innebär att det ständigt är uppe för förhandling. Av det följer att de unga männen behöver bevisa sig själva inför andra i varje situation - annars riskerar dem (eller tror att de riskerar) att förlora det senaste sättet som deras jag framställdes på. Det ger en insikt i huvudtolkningen *Anpassning*. De unga männen slits hela tiden mellan att upprätthålla fasaden om sig själva och sina innersta känslor och tankar. Kampen får en paus vid närvaro av starka sociala band som de främst har med andra i samma situation vilket kan kopplas till teorin om socialt kapital vilket diskuteras nedan.

6.4.2 Socialt kapital

I linje med Putnams idé om socialt kapital är detta mycket närvarande i studien eftersom det som studeras utspelar sig i sociala nätverk. De unga männens starka relation till framför allt varandra i egenskap av vänner men också till lärare som de anser ha en god relation till underlättar deras vardag och skolgång. Mellan elever och skolpersonalen finns formella nätverk med överbyggande socialt kapital. Det framgår i sättet som de unga männen pratar om informationsutbyte mellan lärare som de känner på ett ytligt plan. Mellan varandra och till lärare som de känner väl finns informella nätverk med inbundet socialt kapital. De unga männen återkommer ofta till att tala om sina vänner i klassen eller om lärare som uppfattas som kompisar till dem, som viktiga i sin hantering av motstånd i skolan. Det sociala stödet i synnerhet från vänner visar sig alltså vara mycket betydelsefullt. Vi förstår det som att det sociala kapitalet är en effektiviserande kraft i de unga männens skolgång. Putnam (2000:26) lyfter denna utmärkande aspekt i teorin om den normativa traditionens idé om socialt kapital. Det handlar om samhällelig effektivitet genom förtroende och normer för ömsesidighet som

samordnande åtgärder. I studiens fall gäller det för de unga männens förmåga att be om hjälp vilket effektiviserar deras skolgång. De vänder sig enbart till det informella nätverket när de ber om hjälp: till vänner som de känner väl, till familjen, till lärare som de ser som vänner det vill säga som de har god relation till och slutligen till kurator om de har en upparbetad relation till denne. Om inte, så avstår de hjälpsökande helt. Paradoxalt förhindrar mönstret de unga männen från att söka hjälp genom nya nätverk och utöka sina möjligheter. De nätverk som underhålls byggs allt starkare, men inga nya band utvecklas. Därmed utmanas inte heller normen utan mönstret gör att normen upprepar sig.

I linje med Putnams idé om socialt kapital är detta mycket närvarande i studien eftersom det som studeras utspelar sig i sociala nätverk. De unga männens starka relation till framför allt varandra i egenskap av vänner men också till lärare som de anser ha en god relation till underlättar deras vardag och skolgång. Mellan elever och skolpersonalen finns formella nätverk med överbryggande socialt kapital. Det framgår i sättet som de unga männen pratar om informationsutbyte mellan lärare som de känner på ett ytligt plan. Mellan varandra och till lärare som de känner väl finns informella nätverk med inbundet socialt kapital. De unga männen återkommer ofta till att tala om sina vänner i klassen eller om lärare som uppfattas som kompisar till dem, som viktiga i sin hantering av motstånd i skolan. Det sociala stödet i synnerhet från vänner visar sig alltså vara mycket betydelsefullt. Vi förstår det som att det sociala kapitalet är en effektiviserande kraft i de unga männens skolgång. Putnam (2000:26) lyfter denna utmärkande aspekt i teorin om den normativa traditionens idé om socialt kapital. Det handlar om samhällelig effektivitet genom förtroende och normer för ömsesidighet som samordnande åtgärder. I studiens fall gäller det för de unga männens förmåga att be om hjälp vilket effektiviserar deras skolgång. De vänder sig enbart till det informella nätverket när de ber om hjälp: till vänner som de känner väl, till familjen, till lärare som de ser som vänner det vill säga som de har god relation till och slutligen till kurator om de har en upparbetad relation till denne. Om inte, så avstår de hjälpsökande helt. Paradoxalt förhindrar mönstret de unga männen från att söka hjälp genom nya nätverk och utöka sina möjligheter. De nätverk som underhålls byggs allt starkare, men inga nya band utvecklas. Därmed utmanas inte heller normen utan mönstret gör att normen upprepar sig. Vi har skildrat hur de unga männen värdesätter effektivitet. Det kan skönjas även här. Ett informellt nätverk är effektivt eftersom relationerna redan är upparbetade. På sätt och vis kan nätverken ses som slutna eftersom de unga männen inte anstränger nämnvärt för att sträcka sig utanför dessa. Vi reflekterar kring att det finns en risk eller till och med en fara med dessa slutna system. Om vår förförståelse är gemensam med den generella uppfattningen så är det vedertaget att unga män inte pratar om känslor eller öppnar upp sig när de behöver hjälp. Det var delar av vår förförståelse inför studiens genomförande och vid diskussioner med andra vuxna fick vi höra samstämmiga föreställningar. Det i kombination med att vuxna inte når in i de slutna systemen som de unga männens informella nätverk finns i utgör en stor risk. Om endast det informella nätverket utgör socialt kapital för unga män som behöver hjälp ibland, kommer normen om att hjälpsökande bör hållas inom det informella nätverket inte att brytas. Därmed kommer inte heller normen att kunna ruckas. I så fall är det svårt att bryta den trend som har presenterats i studiens inledning: pojkar är en riskgrupp för lägre betyg, för att inte ta hjälp när de behöver och för att drabbas av negativa konsekvenser av detta. Autentiska lärare och ibland kuratorer som har arbetat upp en relation till unga män i skolan har en egen bärande roll eftersom dessa verkar vara de enda, utom vuxna i den egna familjen, som tränger in i nätverket. Eftersom de unga männen inte söker hjälp utanför det informella nätverket finns en stor barriär mellan alla instanser som erbjuder hjälp och målgruppen. Det informella nätverkens inbundna sociala kapital utgör ett självproducerande upprätthållande av den dominerande maskulinitetsnormen.

Avslutningsvis kan det sägas att de valda teorierna har fungerat bra att både applicera på studien och att ta hjälp av för att genomföra studien. Det är dock möjligt att resultatet hade kunnat fördjupas om den symboliska interaktionismen givits ensamt utrymme. Teorin är så omfattande att enbart några valda delar framträder. För att problematisera resultatet ytterligare hade det teoretiska rastret behövt varit mer avgränsat.

6.5 Reflektion om metoden

Nedan följer en reflektion om hermeneutiken som metod. I den begrundas metodens begränsningar och möjligheter. Inledningsvis återges hur hermeneutiken blev aktuell för studiens genomförande och vilka farhågor som hanterades på vägen till det beslutet.

I planeringsstadiet av arbetet diskuterade vi etnografi som en möjlig metod. Fördelen med det skulle ha varit att själva kunna uppleva klassrumsmiljön. Nackdelen vore att bara nå fram till en överblickande bild av fenomenet. Därmed skulle studien inte nå fram till vad *upplevelsen* av att be om hjälp är. Även om intervjuer kan användas i den metoden också så blir det inte lika djupgående eftersom deltagande observation är etnografins särdrag. Fördelarna med att delta hade inte vägt upp nackdelarna av att dels nå enbart ytlig i intervjuer, dels med största sannolikhet påverka den naturliga miljön. Därför valdes etnografi bort till förmån för hermeneutiken. Vi valde att använda oss av hermeneutiken trots en farhåga om att distansen mellan oss som vuxna kvinnor och de unga männen i skolan skulle begränsa oss - skulle du vilja prata så djupt med oss? Vår förförståelse om unga män i den åldern sa oss att de inte skulle vilja öppna upp sig, att de inte var särskilt verbala och kanske inte ville ta sig den tiden som krävdes. Dessa farhågor motbevisades. Hermeneutiken har fungerat väl och givit djupgående, öppna samtal. Flera av intervjupersonerna valde själva att fortsätta intervjun efter att vi meddelat att vi var färdiga med våra frågor. Metoden hjälpte oss således att komma till bättre samförstånd där vi nådde en horisontsammansmältning med intervjupersonerna. Vår förståelse har därmed utvidgats. Det är dock svårt att avgöra om vi på riktigt har nått fram till intervjupersonernas livsvärldar. Vi tror att vår osäkerhet beror på att vi är nya inför metoden, och därmed saknar erfarenhet. En större vana skulle bidra till en finkänslighet framför allt vad gäller analysen av empirin. Det har varit en utmaning att balansera en noggrannhet inför materialet och samtidigt lyfta blicken för att se helhetsbilden och att vara närvarande i processen. Det märktes tydligt att intervjuerna blev bättre och bättre med tiden, vilket tyder på att vi blev mer bekväma i vår roll som samtalsledare. Resultatet skildrar det bästa utifrån våra gemensamma förmågor.

Vid planering av genomförandet diskuterades möjligheten att hålla gruppintervjuer. Syftet vore att komma till rätta med risken av att de unga männen inte skulle öppna upp sig för oss. Nu i efterhand tror vi tvärtom att vårt val av individuella intervjuer möjliggjorde att de talade fritt utan att justera sig utifrån vad andra skulle tycka om dem och deras svar. Beslutet bekräftades av att resultatet visar att de unga männen anpassar sitt beteende för att inte framstå som dumma, svaga eller otillräckliga inför andra. Vi noterade att de sänkte rösten och visade andra tecken på osäkerhet när de berättade om sina svagheter. De fynden hade förmodligen inte kommit fram i gruppintervjuer. Det var även påtagligt att de behövde tid för att öppna upp sig. Inte egentligen för att känna efter om de skulle våga "avslöja sig" utan för att de behövde reflektera en stund för att snarare upptäcka sig själva.

En annan farhåga som fanns i studiens början var om vi skulle få tag i tillräckligt många frivilliga intervjupersoner. Vår förförståelse sa oss att de unga männen inte skulle ta sig tid eller bli avskräckta av att samtala kring känslor och att delta i ett enskilt samtal med någon de inte

känner. Den rädslan förstärktes när många skolor tackade nej i början av arbetet på grund av tidsbrist. När vi väl kommit i kontakt med ett par skolor visade det sig att vi hade nått tillräckligt långt fram för att få tag i frivilliga unga män. Barriären låg inte hos dem utan snarare hos skolorna.

Det finns en del större utmaningar med metoden. En svårighet med hermeneutiken är att analysprocessen inte är förutbestämd utan kan formas på olika sätt i olika studier. Det var utmanande eftersom vi inte kunde luta oss mot någonting praktiskt. Det finns stora fördelar med den friheten också, men som nya användare var vi bitvis osäkra på om vi var trogna metoden eller inte. Hermeneutiken handlar om att hitta bästa möjliga sanning tills vidare. Det vittnar om ett annat problem med metoden. Vilken av alla möjliga tolkningar ska vi välja? Vi är således medvetna om att vårt resultat är ett möjligt resultat bland flera.

6.6 Samhällsrelevans och förslag till fortsatt forskning

Vad gäller fortsatt forskning finns flera uppslag som vore intressanta. Många studier om hjälpsökande gör jämförelser mellan kvinnor och män. Att undersöka även unga kvinnors upplevelse av att be om hjälp i skolan vore därför en intressant komplettering till denna studie. Sådana studier skulle tillsammans kunna undersöka om fynden är generella för den åldersgruppen eller om de faktiskt är kopplade till kön. Vi har konstaterat att män är en riskgrupp: för lägre skolresultat, för att inte söka hjälp och för att drabbas av negativa konsekvenser av detta. Det vore givande att undersöka upplevelsen av att söka hjälp hos andra riskgrupper så som minoriteter och HBTQI-personer förslagsvis. Då kunde istället aspekten av om upplevelsen vore kopplad till riskgrupper kunna undersökas.

Avslutningsvis kan fynd från denna studie självständigt kan appliceras på mötet med unga män i skolan. Vi har förstått att de unga männen vid deras egna reflektioner har upptäckt att deras förhållningssätt (anpassning) inte är något bra för dem själva. Vi uppmuntrar därför till mer djupgående samtal om problematiken för att luckra upp fasaden. Samtal bör föras med unga män om hur unga män upplever sin tillvaro och eventuella hinder i den. Vi som inte pratar med unga män om känslor bidrar till att unga män inte pratar om känslor. Vi är också med och upprätthåller maskulinitetsnormer. I inledningen skriver vi om en utbred uppfattning om att män behöver bli bättre på att söka hjälp och att tidigare insatser kan göras först när vi vet hur målgruppen upplever problemet. Denna studie har givit en god inblick i hur unga män upplever att be om hjälp i skolan. Den kunskapen skulle kunna bidra i utformandet av interventioner för att förebygga problematiken.

För att möta den breda uppfattningen om att pojkar i ung skolålder bör stärkas i sin förmåga att söka hjälp behöver vi först veta hur äldre individer (i riskgrupp för ämnet) upplever hjälpsökande.

Referenser

Alvesson, Mats. & Sköldbberg, Kaj. 2008. *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. (Uppl. 2). Lund: Studentlitteratur.

Baker, N. Carrie.; Strong, Robert.; McCord, Carly. & Redwine, Tobin. 2022. *Evaluating the Effects of Social Capital, Self-Stigma, and Social Identity in Predicting Behavioral Intentions of Agricultural Producers to Seek Mental Health Assistance*. Diss., Texas university & University in Florida.

<https://www.proquest.com/socabs/docview/2724247999/fulltextPDF/4E84ABBB4A0C4DED/PQ/1?accountid=12245>

Berggren, Kalle. 2021. Young men: what's the problem? *Tidskrift för genusvetenskap* 42(2-3): 92-108. <https://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1598187&dswid=-5485> (Hämtad 2023-04-06).

Binding, L. Linda. & Tapp, M. Dianne. 2008. Human understanding in dialogue: Gadamer's recovery of the genuine. *Nursing Philosophy* 9(2): 121-130.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1466-769X.2007.00338.x> (Hämtad 2023-04-06).

Blom, Sara. 2022. *Unmet need for mental healthcare among men in Sweden. Gendered pathways to care*. Diss., Göteborgs universitet. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/70036>

Bryman, Alan. 2016. *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Uppl. 2). Stockholm: Liber AB.

Dahlberg, Karin.; Dahlberg, Helena. & Nyström, Maria. 2008. *Reflective lifeworld research*. (Uppl. 2). Lund: Studentlitteratur.

Fulkerson, Gregory M. & Thompson, H Gretchen. 2008. The Evolution of a Contested Concept: A Meta-Analysis of Social Capital Definitions and Trends (1988–2006). *Sociological Inquiry*. 78(4): 536-557. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1475-682X.2008.00260.x>

Hirsh, Åsa & Segolsson, Mikael. 2020. "Had there been a Monica in each subject, I would have liked going to school every day": study students perceptions of what characterizes excellent teachers and their teaching actions. *Education Inquiry*. 12(2): 1-19. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/20004508.2020.1740423>

Hodgetts, Katherine. 2008. Underperformance or 'getting it right'? Constructions of gender and achievement in the Australian inquiry into boys' education. *British Journal of Sociology of Education*. 29(5): 465-477. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01425690802326887>

Jackson, Carolyn Patricia. & Dempster, Steven. 2009. 'I sat back on my computer ... with a bottle of whisky next to me': constructing 'cool' masculinity through 'effortless' achievement in secondary and higher education. *Journal of Gender Studies*. 18(4): 341-356. https://www.researchgate.net/publication/233058474_I_sat_back_on_my_computer_with_a_bottle_of_whisky_next_to_me_Constructing_cool_masculinity_through_effortless_achievement_in_secondary_and_higher_education

Kaufman, Gayle. & White, Damian. 2015. What Makes a "Good Job"? Gender Role Attitudes and Job Preferences in Sweden. *Gender Issues*. 32(4): 279-294. https://www.researchgate.net/publication/279271395_What_Makes_a_Good_Job_Gender_Role_Attitudes_and_Job_Preferences_in_Sweden

Lindblom, Jonas. 2011. Det socialpsykologiska perspektivet. I: Lindblom, J. (red.) & Stier, J. (red.) *Det socialpsykologiska perspektivet* 2011. Lund: Studentlitteratur, s. 21-45.

Läkartidningen. 2019. *Mäns självmordsnärlighet och ovilja att söka hjälp*. <https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/kommentar/2019/10/mans-sjalvmordsnarhet-och-ovilja-att-soka-hjalp/> (Hämtad 2023-04-13).

Milard, Josef. & Lindgren, Carl. 2017. *Evidensbaserad elevhälsa*. (Uppl. 2). Lund: Studentlitteratur.

Moss, Rachel.; Gorczynski, Paul.; Sims-Schouten, Wendy.; Heard-Laureote, Karen. & Creaton, Jane. 2022. Mental health and wellbeing of postgraduate researchers: exploring the relationship between mental health literacy, help-seeking behaviour, psychological distress, and wellbeing. *Higher Education Research & Development*. 41(4): 1168-1183. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07294360.2021.1906210>

Patton, Michael Quinn. 2002. *Qualitative Research & Evaluation Methods*. Thousand Oaks, London & New Delhi: Sage Publications. s. 230-246.

Putnam, Robert D. 2000. *Bowling alone : the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

Sandström, Kent. L; Lively, Kathryn. L; Martin, D. Daniel & Fine, Gary Alan. (2006). *Symbols, Selves, and Social Reality. A Symbolic Interactionist Approach to Social Psychology and Sociology*. (Uppl. 4). New York: Oxford University press.

Socialstyrelsen. 2020. *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende: kunskapsstöd för socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-2-6597.pdf> (Hämtad 2023-05-16).

Spector-Mersel, Gabriela. & Gilbar, Ohad. 2021. From Military Masculinity toward Hybrid Masculinities: Constructing a New Sense of Manhood among Veterans Treated for PTSS. *Men and Masculinities*. 24(5): 719-909.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1097184X211038049>

Sveriges Kommuner och Regioner (2022) *Könsskillnader i skolresultat*.
<https://skr.se/skr/skolakulturfrid/forskolagrundochgymnasieskolakomvux/jamstalldskola/konsskillnaderiskolresultat.27860.html> (Hämtad 2023-03-30).

Thunman, Elin. & Persson, Marcus. 2011. George Herbert Mead och motståndet. I: Lindblom, J. (red.) & Stier, J. (red.) *Det socialpsykologiska perspektivet* 2011. Lund: Studentlitteratur, s. 47-71.

Tuominen, Minna. & Haanpää, Leena. 2021. Young People's Well-Being and the Association with Social Capital, i.e. Social Networks, Trust and Reciprocity. *Social Indicators Research*. 159(2): 617-645.
https://www.researchgate.net/publication/353525559_Young_People's_Well-Being_and_the_Association_with_Social_Capital_ie_Social_Networks_Trust_and_Reciprocity

Vetenskapsrådet. 2002. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf (Hämtad 2023-04-17).

Vårdguiden 1177. 2022. *Så utvecklas kroppen under puberteten*.
<https://www.1177.se/Uppsala-lan/barn--gravid/sa-vaxer-och-utvecklas-barn/kroppen/sa-utvecklas-kroppen-under-puberteten/> (Hämtad 2023-04-13).

Weggelaar, Cristy Lauren. 2019. *It's all because i like the person that's teaching me: Masculinities, Engagement, and Caring Relationships in Secondary Schools*. Diss., Portland State University. https://pdxscholar.library.pdx.edu/open_access_etds/5007/

Zimmerman, Fredrik. 2018. *Det tillåtande och det begränsande: En studie om pojkars syn på studier och ungdomars normer kring maskulinitet*. Diss., Högskolan i Borås. <http://hb.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1191858&dswid=3476>

Ödman, Per-Johan. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik*. Göteborg: Nordstedts.

Bilagor

Bilaga A

Hej,

Detta brev skickas ut till dig (som rektor) gällande tillåtelse att utföra en intervjustudie på din skola. Studiens syfte är att undersöka hur unga män, i åldern 15-18 år, upplever att be om hjälp i skolmiljö.

Studien är en C-uppsats på det Beteendevetenskapliga programmet på Mälardalens Universitet. Vi som gör studien heter Madelene Freij och Sara Berggren och det är även vi som kommer att hålla i intervjuerna. Dessa beräknas ta ca 45 minuter och kommer att hållas på en lämplig plats utifrån elevernas önskan. Gärna i skolan. Efter elevernas tillåtelse kommer intervjuerna spelas in för att sedan transkriberas och analyseras. Intervjuernas struktur är baserad på en hermeneutisk dialog där vi ställer öppna frågor där deltagarna får utrymme att berätta om sina upplevelser. Hela studien kommer att omfatta tio individuella intervjuer.

Intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt vilket innebär att de aidentifieras och behandlas i enlighet med bestämmelser i Sekretesslagen. Eleverna kommer själva att godkänna sin medverkan och kunna avbryta intervjun när som helst utan vidare förklaring. Resultatet av studien kommer att presenteras för handledare och andra studenter under ett uppsattsseminarium. Deltagarna i studien kommer få möjlighet att ta del av studien och dess resultat efteråt.

Om du accepterar förfrågan om att utföra intervjuer med elever på din skola, vänligen återkoppla i ett vändande mail. Därefter tillfrågas eleverna om att medverka på det sätt som ni finner lämpligt. Vid frågor kontakta oss eller vår handledare.

Bilaga B

Uppmjukande frågor: Namn, ålder, skola, fritidsintressen

Vi berättar: vill ställa frågor om framförallt hur du tar dig an uppgifter i skolan. Svara precis hur mycket eller lite som du vill. Det finns inga rätt eller fel utan allt handlar om vad du tycker och känner. Fråga om det är någonting som verkar oklart. Jag räknar med att intervjun tar ungefär 30 minuter men du kan när som helst välja att avsluta intervjun.

Upplevelser av skolan som helhet

- Trivsel
- Kompisar
- Lärare

Strategier för att ta sig an skolarbetet

- Kan du berätta om hur du gör när du får en ny uppgift?
- Läxor eller inför prov

Strategier som används när man inte förstår (i skolan)

- Händer det att du inte förstår eller att du kör fast?
 - Tankar och känslor då
- Om du inte förstår, hur gör du då?
 - Finns fler alternativ?
 - Gör du alltid likadant?
 - Hemma, i skolan, i grupparbeten, olika lärare/ämnen, skolgården
 - Finns det andra sätt att göra?

Hur andra gör

- Har du lagt märke till hur andra gör med skolarbetet?
 - Hur uppfattas de som ber om hjälp?
- Det finns mycket forskning som säger att killar inte söker hjälp så ofta, vad tänker du om det?
- Hur skulle det vara om du var en av dem som bad om hjälp ofta?

Tidigare erfarenheter av att be om hjälp

- Om du brukar be om hjälp, berätta om hur och när detta ter sig?
- Finns det tillfällen där du velat bett om hjälp, men avstått? I så fall varför?
- Upplevelser av hinder och framgångsfaktorer när du ber om hjälp.
 - När funkar det bra? När funkar det mindre bra?

Känslor kopplat till hjälpsökande

- Hur känns det att be om hjälp?

Kontakter med elevhälsoteam och annan personal

- Om du mår dåligt i skolan, vad gör du då?
- Har du någon gång uppsökt elevhälsoteamet på skolan? Isf hur?

Avslutande fritt samtal: vi försöker förstå hur det är att stöta på hinder i skolan och hur det är att be om hjälp. Är det någonting mer du vill säga om det?

Bilaga C

Hej,

Detta brev är till dig som ska delta i vår studie. Studiens syfte är att undersöka hur unga män, i åldern 15-18 år, upplever det att be om hjälp i skolmiljö.

Studien är en C-uppsats på det Beteendevetenskapliga programmet på Mälardalens Universitet. Vi som gör studien heter Madelene Freij och Sara Berggren och det är även vi som kommer att hålla i intervjun med dig. Vi räknar med att intervjun med dig tar max 45 minuter. Om det känns okej för dig, kommer vi att spela in intervjun då vi i efterhand kommer att transkribera och analysera den. Materialet kommer att raderas när studien är klar. Intervjuernas struktur är baserad på en hermeneutisk dialog, det innebär att vi ställer öppna frågor där du får utrymme att berätta om dina upplevelser. Du får svara hur kort eller långt du vill på våra frågor.

Intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt vilket innebär att de aidentifieras och behandlas i enlighet med bestämmelser i Sekretesslagen. Du kommer alltså att vara anonym genom hela processen och din identitet kommer inte att framkomma någonstans. Det är även viktigt för oss att du vet att du kan avbryta intervjun när som helst utan vidare förklaring.

Resultatet av studien kommer att presenteras för handledare och andra studenter under ett uppsattsseminarium. Om du vill ta del av studien i sin helhet kan du kontakta oss.

Genom att skriva under med din namnteckning, godkänner du din medverkan i studien:

Namnunderskrift:

Om det dyker upp frågor efter intervjun, kontakta oss eller vår handledare.